

Sam tehnički pristup je vrlo jednostavan. U praksi bi jedino trebalo testirati kako taj sistem funkcionira u prevjesu.

Uzmimo, na primjer, jedan speleološki objekt, tj. jednu jamu koju treba istražiti. Dubina jame je nepoznata. Danas je dovoljno dva do tri speleologa da istraže neki dublji speleološki objekt, dubine i preko 200 m. Budući da speleolozi u Hrvatskoj u praksi koriste sistem dvostrukog užeta pri dubinama većim od 30–40 m, išlo se za tim da se što više pojednostavi i ubrza istraživanje, uz pogodniji psihološki efekt, a da se ne naruši princip dvostruke sigurnosti. Pričvrstimo početke užeta (2 užeta) za osiguravalište i spustimo ih u jamu. Dva speleologa, neovisno jedan od drugoga, ubace svaki svoje užete u spuštačicu (descendeur) i mehanički prussik (shunt). Na taj način dobili smo dva sistema spuštanja po jednoručnim užetima. Da bismo ih povezali u navez, uzmemo jednu kraću zamku (oko 4 m, profila 6–8 mm) i spojimo joj krajeve zatezним užlom. Dobili smo zamku u obliku omče. Sada zavežemo dva vodnička užla, jedan na jednom, a drugi na drugom kraju, te ih ubacimo, svaki zasebno, u karabiner na shuntu na jednom i drugom užetu. Na taj način smo povezali dva speleologa u navez koji se sada može paralelno spuštati u jamu. Ako imamo problem uzetog prolaza, možemo otkvačiti zamku iz karabinera sa užeta svog partnera i umetnuti svoj shunt na njegovo užete te proći taj uski pasaz jedan po jedan, a da nije narušen princip dvostruke sigurnosti. Kada dođe širok dio jame, opet uklopčavamo sistem naveza. Međutim, da se izbjegn timeranja u uskom prolazu, speleolozi se mogu spuštati jedan ispod drugog sistemom naveza. Speleolog je, spuštajući se descenderom, osiguran shuntom na

svoje užete i zamkom od svog shunta na partnerov shunt i obrnuto. Time je zadovoljen princip dvostruke sigurnosti. U neistraženim objektima problem prolaza ili zabižanje klinkova, postavljanje sidrišta i slične prepreke, lakše će riješiti dvoje ljudi međusobnim pomaganjem. Također, komuniciranje s površinom nije neophodno jer dvoje ljudi već sačinjava ekipu. U slučaju nezgode uvijek je pri ruci partner koji može priskočiti u pomoć. Ovaj sistem se rjeđe primjenjuje u uskim jamama. Tehnika penjanja je ista. Speleolozi se penju u navezu pomoću univerzalnih penjalića (gibbs, jumar ili sl.) kao i kod spuštanja. Partneri bi u navezu morali biti povezani isključivo pomoću mehaničkih naprava (shunt, bloker, kloger i sl.).

Boris Vrbeć

LITERATURA

Garašić M.: »Neke nove metode za speleološkim užetima« (»Speleolog« XXIV—XXV/1976—1977).

Vrbeć B.: »Primjena novih tehničkih pomagala u spašavanju iz jama i spilja« (»Speleolog« XXIV—XXV/1976—1977).

Vrbeć B.: »Shunt — novo tehničko pomagalo pri spuštanju i penjanju po užetima« (»Speleolog« XXII—XXIII/1974—1975).

Krauševac M., Verbovšek R.: »Ručno vrtnalo oruđe za minske bušotine promjera 20 mm« (»Glas podzemlja«, br. 1/1976).

Izvjestaji, vijesti i literatura

RAD SO PD »ZELJEZNICAR« U 1977. GODINI

U 1977. godini SO PD »Zeljeznica« brojio je 52 člana. Tekuće godine održana su 52 članska sastanka, 8 sastanaka Upravnog odbora i 5 sastanaka Uredništva »Speleolog«. Članovi Odsjeka sudjelovali su i na različitim zborovima kao što su:

- Savjetovanje o problemu katastra speleoloških objekata u Valjevu
- Susret planinara omladinaca Jugoslavije na Popovoj Šapki (Makedonija)
- Savezni seminar o speleološkoj opremi i tehnici istraživanja spilja i jama u Gračacu
- VII internacionalni speleološki kongres u Sheffieldu (Engleska)
- Bratimljenje PD »Zeljeznica« iz Zagreba i PD »Zeljeznica« iz Beograda
- Republički speleološki logor na Mosoru
- Izborna konferencija PSJ na Smetovima (BiH)
- Sastanak predstavnika svih stručnih komisija PSJ na Vršču (Slovenija)

Osim navedenih aktivnosti, Speleološki odsjek organizirao je 3 pjesenja turistički uređenim spiljama u inozemstvu i to:

- Eisriesenwelt (Austrija) — 17 članova i 33 gosta
- Moravski kras (Cehoslovačka) — 4 člana
- Grotta Gigante (Italija) — 18 članova i 26 gostiju

I 1977. godine organizirana je tradicionalna Dijačada pod pokroviteljstvom našeg Odsjeka. Sudjelovalo je 8 autora s ukupno 23 dijačovitiza i 9 kolekcija. Pet članova uspješno je završilo Zagrebačku speleološku školu u organizaciji PDS »Velebite« i dobilo naziv speleolog-pripravnik. Naši su članovi također sudjelovali u 10. speleološkoj večeri u organizaciji PDS »Velebite«, u orijentacijskom takmičenju »Janko Mišić«, na projekcijama filmova o Crvenom jezeru i Everest '76. U prostorijama Odsjeka odnosno Društva održano je i 18 predavanja o akcijama na terenu poučanih dijačovitiza. U tri navrata organizirano je vođenje grupa u spilju Vetercu.

Aktivnost naših članova u ovoj godini je zahvatila razne djelatnosti; održan je Kontinuitet u izdavanju lista »Speleolog« (godište 1976/77). Naš član Srećko Božićević izdao je naučno-popularnu knjigu »Čovjek u podzemlju«. Izradio je nova serija velikih značaka s ambliemom Odsjeka te žigovi Veternice i Nove Veternice.

Od većih radnih akcija moramo spomenuti uređenje 500 Hrvatovih stuba na Medvednici, pri kojoj je 26 članova Odsjeka učestvovalo s oko 800 dobrovoljnih radnika. Financijaku pomoć za uređenje stuba dao je USIZ za fizičku kulturu grada Zagreba.

Svoju osnovnu djelatnost, istraživanje speleoloških objekata obavljali smo na 12 terenskih akcija, u kojima je istraženo ukupno 27 objekata. Značajniji od tih istraženih objekata su Gornja pečina kod izvora rijeke Cetine (370 m dužine), Mandelajsko kod Oštarija (520 m dužine novih kanala), Zeljezničarski kanal u Veternici (220 m), te Mala Kicljeva jama kod Skrada (220 m dubine).

U cilju upoznavanja krških oblika i pojava organizirano je 24 izleta u već ranije istražene spilje i jame.

Zoran Bolončić

RAD SO PD »ZELJEZNICAR« U 1978. GODINI

U godini 1978. Odsjek je brojio 60 članova, od kojih 46 aktivnih. Od ukupnog broja bilo je 40 muških, 13 ženskih i sedmoro djece. Godina je nosila radni naziv »godina pomladivanja« i rezultat toga su 24 novoupisana člana.

Članstvo je održalo 49 redovnih sastanaka na kojima je bilo ukupno 1126 sudionika, od čega 78 gostiju, što iznosi 23 člana po sastanku. Gosti su najvećim brojem bili iz SO PDS »Velebite«, SO PD »Zagreb-matica«, SO PD »Dubovac« iz Karlova, SO PD »Platak« iz Rijeke kao i članovi odsjeka i sekcija unutar PDZ-a. Uz redovne, održano je 7 sastanaka Izvršnog odbora Odsjeka i 6 sastanaka Uredništva »Speleologa«.

Članovi Odsjeka sudjelovali su i na raznim zborovima van Odsjeka. Najznačajniji su 2. međunarodni skup speleologa istočnih zemalja, Treći jugoslavenski skup sedimentologa, X Zbor slovenskih jamarijev, Simpozij o znanstvenoj fotodokumentaciji krša i jama. Savjetovanje o izradi nacrtu speleoloških objekata, Plenum Komisije za speleologiju PSH i dr.

Održano je i nekoliko predavanja: Vladimir Božić održao je predavanje »Kamerom kroz spilje« u SO PD »Japetić«, Samobor te »Predavanje o speleologiji« u Srednjoškolskom obrazovnom centru »V. Vitasovića«, a Juraj Posa-

rič »Istraživanje jame Golubinke« u Hrvatskom geološkom društvu. Predavanja su bila popraćena dijazovizivima.

Na Orijentacijskom natjecanju Memorijal J. Mišića, Orijentacijskom natjecanju za 10. trofej »Tuhobić« i na Republičkom orijentacijskom natjecanju na Planku Odsjek je sudjelovao sa 16 članova u natjecanju, odnosno organizaciji.

Po prvi puta organiziran je susret generacija SO PDZ na Ostrcu, na kojem se okupilo 43 bivših ili još uvijek aktivnih članova. Tom prilikom podijeljene su spomen-karbitke za 25 godina sudjelovanja u radu Odsjeka Vladimiru Kalati, Slavku Marjanču, Vladimiru Bosneru i Slavku Smolcu.

Osnovna aktivnost Odsjeka, istraživanje spel. objekata odvijala se na područjima Velebite, Gorskog kotara, Dalmatinske zagore, Korduna te Medvednice. Na 16 istraživačkih akcija sudjelovalo je 93 člana. Najznačajnija je speleološki logor »Kicljeve jame '78« s 21 sudionikom, gdje je do kraja istražena Mala Kicljeva jama, dubine ~267 m. Za tu akciju obavljene su opsežne pripreme, kondicijske i tehničke, koje su se sastojale od trčanja u Maksimiru i od vježbi na G. Zrcalu te kamenolomima u Vrapcu i Samoboru.

Druga po težini je akcija istraživanja Zeljezničarskog kanala u Veternici, kojem je duljina kanala povećana za 40 m nakon dugotrajnog i mukotrpog probijanja. Još je važno spomenuti istraživanje Kotluše kao i Mandelaje u Oštarijama, u kojoj je otkriveno 150 m kanala.

U cilju upoznavanja krških oblika posjećivani su i već istraženi spel. objekti: na 98 izleta bilo je ukupno 310 sudionika, tj. četiri puta više nego 1977. g.

Od turističkih izleta organiziran je posjet u Lurgotte, Austrija, gdje je sudjelovalo 18 članova i zgradevanje špija Moravskog krasa, Čehoslovačka (8 članova).

Na polju popularizacije speleologije u prostorijama Odsjeka prikazano je 15 dijazovizija i 4 filmske projekcije uz rpedavanja; članovi su objavili nekoliko vijesti i članaka u dnevnoj i stručnoj štampi, a organizirano je i TV snimanje Veternice i ostalih krških dijelova Medvednice.

Od usluga privrednim i ostalim organizacijama treba spomenuti radove na Horvatovih 500 stuba, geodetsko snimanje Veternice i istraživanje za potrebe INA-e u okolici Zidhova.

Izrađen je Prijedlog pravila SO PDZ koji je pročišćen nakon dvomjesečne rasprave i potvrđen od Izvršnog odbora PDZ.

Odsjek je dobio tijekom godine 5 speleoloških instruktora; taj naziv je stekao Vladimir Božić, Branko Jalčić, Vladimir Lindić, Juraj Posarić i Slavko Smolec.

Branka Bosner

KOMISIJA ZA SPELEOLOGIJU PSH U 1977. GODINI

U 1977. god. KSPSH je organizirala više speleoloških akcija u kojima je bila neposredni ili posredni organizator. Tokom godine KSPSH je registrirala u Hrvatskoj dva nova speleološka odsjeka i to: u PD »OK« iz Zagreba i u PD »Biokovo« iz Makarske. Ispit za planinarski naziv speleolog položila su tri pripravnika. Predstavnici KSPSH su sudjelovali na raznim speleološkim skupovima kako u zemlji tako i u inozemstvu, i to: na sastanku Koordinacione komisije za speleologiju PSJ u planinarskom domu na Vogaru, iznad Bohinjskog jezera u VI mjesecu; na VII međunarodnom speleološkom kongresu u Sheffieldu u Engleskoj; na sastanku predstavnika stručnih komisija PSJ na Vršiču u X mjesecu; na instruktorskom seminaru GSS-a PSJ u Kamniškoj Bistrici u XI mjesecu; na savaznom seminaru o speleološkoj opremi i tehnici istraživanja u Cerovečkim pećinama u XI mjesecu (organizator tog seminara je bila KSPSH, bio je prisutan 51 učenik iz Hrvatske, Srbije, Slovenije te Bosne i Hercegovine).

Sredinom godine je izrađen prijedlog novog pravilnika KSPSH i poslan svim SO-ima na diskusiju. Korigirani su i pripremljeni za tisak »Zapisnik speleoloških istraživanja« i »Osobni speleološki kartoni«. Uz suradnju Planinarskog saveza Zagreba i SOPDS »Velebite« izdan je »Priručnik za grebačke speleološke škole«. Za tisak su pripremljeni: »Planinarski speleološki rječnik« autora Hrvoja Malinara, »Literatura o speleološkoj opremi« (popis cjelokupne literature i fotokopije članaka) autora Vladimira Božića i »Katalog speleološke opreme« (fotokopije prospekata o speleološkoj opremi) autora Mladena Garašića.

U VIII mj. 1977. god. održan je speleološki logor na Mosoru u trajanju od 8 dana, u kojem je sudjelovalo 15 učenika.

Vlado Božić

KOMISIJA ZA SPELEOLOGIJU PSH U 1978. GODINI

U 1978. god. KSPSH je bila aktivna pa je ostvareno više raznovrsnih akcija:

1. Sudjelovanje na raznim speleološkim skupovima: — Plenum planinara-speleologa Hrvatske održan 28. I 1978. god. u društvenom domu PSH, uz sudjelovanje 49 učenika.

18. VI 1978. god. u Idriji. KSPSH su zastupala 5 predstavnika (iz SOPD »Zeljezničara«, »Velebite« i »Sutjeska«).

— Zborovanje slovenskih jamara, održano od 16. do Oni su tamo prikazali film o školovanju speleoloških kadrova u Hrvatskoj i sudjelovali u radu sekcije za speleološku opremu i tehniku istraživanja.

— Sastanak Koordinacione komisije za speleologiju PSJ održan 24—25. VI 1978. god. u Resavskoj pećini u Srbiji. Iz Hrvatske su sastanku prisustvovala dva predstavnika.

— II međunarodni sastanak speleologa socijalističkih zemalja održan u Moravskom krasu u Čehoslovačkoj od 21. do 30. VII 1978. god. KSPSH je zastupalo 7 učenika (iz SOPD »Zeljezničara« i »Velebite«). Uz razmjenu iskustva u speleološkoj opremi i tehnici istraživanja posjećeno je desetak interesantnih speleoloških objekata.

2. Školovanje kadrova

— Speleološki tečaj održan od 15. do 30. I 1978. god. u planinarskom domu na Biokovu za 18 učenika iz SOPD »Biokovo« iz Makarske. Instruktori su bili članovi iz SOPK »Split«, SOPD »Zeljezničara« i SOPDS »Velebite«. KSPSH je dala pomoć u literaturi i 4 instruktora iz Zagreba.

— Izgrebačka speleološka škola 78. god. u proljeće 1978. god. na kojoj su učesnici bili članovi zagrebačkih speleoloških odsjeka. Organizator škole je bio SOPDS »Velebite«, a KSPSH je dala finansijsku pomoć od 3000 din.

— Savazno savjetovanje o izradi nacrtu speleoloških objekata održano na speleološkom domu na Šebeci kod Travnička, u SRBiji od 10. do 22. XI 1978. god. Finansijska sredstva je osigurala KKPSJ, domaćin Savjetovanja je bila Komisija za speleologiju PSBH, a stručno vodstvo je provela KSPSH. Od strane KSPSH je učestvovalo 7 učenika (iz SOPD »Zeljezničara«, »Velebite« i »Sutjeska«), koji su dali 6 referata.

— Ispit za dobivanje planinarskog naziva »Speleolog« održan je u planinarskom domu na Vodičama, u Zumberku. Ispit je položio Rudo Starić, član SOPD »Dubovca« iz Karlova.

— Proglšenje speleoloških instruktora izvršeno je na sastanku KSPSH (zapisnik sastanka od 15. IX 1978. god.), a u skladu s novim Pravilnikom KSPSH. Za speleološke instruktore je proglašeno 5 članova iz SOPD »Zeljezničara« i to: Smolec Slavko, Božić Vlado, Posarić Juraj, Jalčić Branko i Lindić Vlado.

3. Izdavačka djelatnost

— Novi pravilnik KSPSH usvojen je na Konferenciji PSH održanoj na Planku 15. IV 1978. god. Pravilnik je umnožen i dostavljen svim SO-ima na korištenje.

— Novi osobni speleološki karton je štampan u X mjesecu 1978. god. u 1000 primjeraka i dostavljen SO-ima na korištenje. Štampanje novih je uslijedilo zbog zastarjelosti i nedostatka starih.

— Novi zapisnik speleoloških istraživanja je štampan u X mjes. 1978. god. u 5000 primjeraka i distribucija SO-ima je još u toku. Novi zapisi su štampani zato što su svi stari već potrošeni i bili su zastarjeli.

— Popis literature o izradi nacrtu speleoloških objekata« autora Vlade Božića štampan je u XI mjes. 1978. god. u sapirografskoj tehnici za potrebe Savjetovanja o izradi nacrtu speleoloških objekata. Popis je dostavljen svim SO-ima na korištenje.

— Planinarski speleološki rječnik autora Hrvoja Malinara odtštampan je u sapirografskoj tehnici u 50 primjeraka u XII mjes. 1978. god. Distribucija SO-ima je u toku.

— Tumač zapisnika speleoloških istraživanja je u pripremi za štampanje.

— Revizija (dopuna i izmjena) ispitnih pitanja je u toku.

— Novi formulari izvještaja o radu SO-a su u pripremi za štampanje.

4. Evidencija speleoloških odsjeka

— Osnovani su speleološki odsjeci u PD »Svilaja« u Sinju, i u PD JNA »Sutjeska« u Zagrebu.

— Prestao je s radom speleološki odsjek u PK »Split« iz Splita.

5. Razno

— Dodijeljena je finansijska pomoć časopisu »Speleolog«, glasilu SOPD »Zeljezničara« iz Zagreba u iznosu od 3000 din.

Vlado Božić

KOORDINACIJSKA KOMISIJA ZA SPELEOLOGIJU PSJ

Cilj i zadatak komisije je bio da koordinira rad komisija za speleologiju planinarskih saveza republika i pokrajina i da ostvari suradnju i akcije prema dogovorenom planu. U periodu od 1977. do 1978. god. ostvareno je više akcija. Sastanak KKSPSJ održan je 25-26. VI 1977. god. u planinarskom domu PD «Zeljezničara» iz Ljubljane na Vogaru, iznad Bohinja uz prisustvo predstavnika iz Slovenije, Hrvatske, Bosne i Hercegovine i Makedonije. Predstavnik KKSPSJ je sudjelovao na sastanku Komisije za obrazovanje kadrova u planinarskoj organizaciji na Vršcu 24-25. X 1977. god., gdje su donijete smjernice za školovanje svih profila kadrova u planinarskoj organizaciji. Od 11. do 13. XI 1977. god. u Cerovačkim pećinama u Lici, a u organizaciji KSPSH, održan je savezni Seminar o speleološkoj opremi i tehničko istraživanje, za koji je financijska sredstva osigurala KKSPSJ. Na sastanku instruktora GSS-a u Kamniškoj Bistrici od 9. do 11. XII 1977. god. sudjelovao je predstavnik KKSPSJ, gdje je bilo govora o suradnji GSS-a s planinarima-speleolozima u spasičkim akcijama iz speleoloških objekata. Predstavnik KKSPSJ je sudjelovao u radu Izborne konferencije PSJ održane u planinarskom domu na Smetovima kod Zenice 17-18. XII 1977. god., gdje je podnio izvještaj o četverodnevnom radu. Dne 25. V 1978. god. održan je u Beogradu sastanak Predsjedništva PSJ i predsjednika koordinacionih komisija PSJ, na kojemu su donesene smjernice za dalji rad koordinacionih komisija. Sastanak KKSPSJ u VI 1978. god. održan je u Resavskoj pećini u Srbiji 24-25. VI uz prisustvo predstavnika iz Srbije, Hrvatske, Bosne i Hercegovine i Makedonije. U toku su pripreme za održavanje Saveznog savjetovanja o izradi nacrtu speleoloških objekata, koji bi se održao u planinarskom domu na Sebešicu kod Novog Travnika od 10. do 12. XI 1978. god.

Vlado Božić

ZAGREBAČKI SPELEOLOZI NA KONGRESU U ENGLJSKOJ

U jesen godine 1977. održan je na teritoriju središnje Engleske 7. međunarodni speleološki kongres. Ova, svakako najznačajnija redovna speleološka manifestacija, održava se svake četvrtte godine. Nakon 4. međunarodnog speleološkog kongresa god. 1965. održanog na području našeg krša, slijedeći su kongresi održani u Zapadnoj Njemačkoj (1969, Stuttgart) i u Čehoslovačkoj (1973, Olomouc).

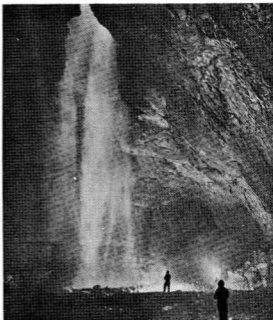
Krš izvan evropskog kontinenta svakako je mnogim speleolozima vrlo alabo poznat, pa je što vienatno bio i razlog, da je velik broj speleologa došao u Englesku. Kongresu u Sheffieldu prisustvovalo je ukupno oko 500 sudionika iz 30 država, od čega je bilo prijavljeno 316 delegata, dok su ostali registrirani kao pratioci.

Prema listi sudionika na Kongresu je bilo prijavljeno 50 Engleza, 31 Amerikanac, 30 Francuza, 28 Jugoslavena, po 23 Talijana i Belgijanca, 17 zapadnih Njemaca, po 14 iz Kanade i Švicarske, te 13 iz Austrije. Manje od 10 speleologa došlo je iz Norveške, Švedske, Danske, Luksemburga, Holandije, SSSR-a, Poljske, Čehoslovačke, Mađarske, Španjolske, Portugala, Bugarske, Grčke, Libije, Turske, Južne Afrike, Gabona, Botsuane, Australije, Jamaike i New Zelande.

Iz naše zemlje na Kongresu je bilo prisutno čak 34 speleologa (Hrvatska 14, Slovenija 12, Srbija 3, Crna Gora 3 te 2 iz Bosne i Hercegovine).

Iz SR Hrvatske na Kongresu je bilo 9 prijavljenih osoba za koje je uplaćena kotizacija, i 5 neprijavljenih koji su doputovali na vlastiti trošak. Prijavljeni su bili dr M. Malez, dr Z. Krulić sa suprugom, dr M. Meštrov, dr Z. Pepeonik, mr R. Lattinger, mr S. Božićević, te ing. M. Garašić i ing. B. Vrbeček, koji su doputovali uz financijsku pomoć Komisije za speleologiju PS Hrvatske. Neprijavljeni su bili B. Jalžić, B. Krstinić, D. Audy, I. Gjurjić i R. Cepelak. Referate na Kongresu iznosili su: Krulić, Pepeonik, Meštrov i Lattinger, Božićević, Garašić i Vrbeček. S radom speleologa iz Hrvatske uglavnom možemo biti zadovoljni, ali je šteta što nije bilo više naših predavača i što za neprijavljene sudionike nije osigurana potrebna financijska pomoć. Iako je važno da delegati slušaju što veći broj predavanja, nažalost, neke naše članove vidjeli smo samo u sali za prehranu i oko štandova za opremu i knjige. Potrebno je na vrijeme misliti o slijedećem Kongresu i za njega pripremiti i teme i predavače.

U okviru Kongresa bile su pretkongresne i postkongresne ekskurzije po kršu Engleske, za jednički rad po sekcijama na sveučilištu u Sheffieldu od 10. do 17. IX, te specijaliziranim simpozijima sa speleološkom tematikom, koji su se održali poslije kongresa na pojedinim sveučilištima

7th INTERNATIONAL SPELEOLOGICAL CONGRESS

SHEFFIELD ENGLAND SEPTEMBER 1977

u Engleskoj (Bristol, Oxford, Cardiff). Osim toga u vrijeme Kongresa organizirani su i kampovi za speleologe u pojedinim područjima krša Engleske s istraživačkom namjenom.

Za vrijeme održavanja predavanja u Sheffieldu rad se odvijao u deset sekcija (s 200 prijavljenih referata), sedam seminara i dvanaest komisija. Na večer poslije završetka redovnog rada održavana su predavanja uz projekcije kolor dijapozitiva i projekcije filmova, kada su uglavnom prikazivani rezultati istraživanja pojedinih velikih ekspedicija. Najveći dio tih izlaganja bio je vrlo interesantan. Za vrijeme Kongresa organizirana je prodaja speleološke opreme te brojnih knjiga i publikacija raznih izdavača. U dvorištu kongresnog centra demonstrirana je spasilavačka oprema s vozilom koje posjeduju engleski speleolozi, a organizirano je i nekoliko poludnevničkih i cjelodnevničkih ekskurzija po obližnjim dijelovima krša radi upoznavanja grada te okolnih prirodnih, povijesnih i privrednih zanimljivosti (parkovi, dvorci, akumulacije, tvornice).

Na plenarnim sjednicama prihvaćeno je nekoliko zaključaka o daljnjem radu Međunarodne speleološke unije te prijedlog da se naredni svjetski kongres održi za četiri godine u blizini Mamutske pećine u Sjevernoj Americi. U izbor nove Međunarodne speleološke unije iz Jugoslavije je izabran dr F. Habe, dok su F. Habe i I. Gams zaduženi za rad Komisije za zaštitu krškog podzemlja i površine i Komisiju za kršku denudaciju.

Naši su predstavnici održali 15 referata u različitim sekcijama, a neki su sudjelovali i u radu brojnih komisija. Službeni predstavnici Jugoslavije bili su dr M. Malez i dr F. Habe.

Na specijaliziranim simpozijima iz biologije i hidrogeologije u Cardiffu i Bristolu iz Zagreba su prisustvovali Meštrov, Lattinger i Božićević. U toku organiziranih predavanja i terenskog obilaska imali smo priliku upoznati kako ostale dijelove krša Engleske, tako i posebne probleme s kojima se bave engleski speleolozi.

U Engleskoj je krš specifičan i morfološki različit od krša naše domovine: naslage vapnenca litološki su i tektonski drugačije, debljina im je također drugačija (obično manja), a i utjecaj je površinskih voda, zbog klimatskih uvjeta, također različit. Najveći broj engleskih speleoloških objekata je s vodom; ona je stalno prisutna u podzemlju i često izvanredno naraste. Većina je objekata uglavnom manjih dimenzija (osim stotinjak većih), dok je vrlo velik broj malih ponora, jama i pećina koje engleski speleolozi otkrivaju upornim kopanjem. Interesantno je da je veći broj objekata zatvoreni ili zaštićeni od nekontroliranog ulazanja i da je gotovo pred svakim ploča na kojoj je osim naziva objekta i podzemlja gdje se mora tražiti pomoć u slučaju nesreće u podzemnom prostoru.

Najveći engleski podzemni sistem (Ogof Fynnon Ddu) dug je 38.500 m i dubok 308 m. Objekata dužih od 3000 m u Engleskoj za sada ima 32, a jama dubljih od 150 m ima 18. U području krša Engleske ima oko 5000 speleoloških objekata (usmena informacija) i na tom području radi 400 speleoloških klubova sa 20.000 speleologa. Ovo je podatak koji nas svakako impresionira, a vjerojatno ga uvjetuje činjenica da je speleološka oprema u engleskoj vrlo prispućana i raznolika, a interes za podzemlje možda veći nego u nas.

U nekoliko turističkih pećina, koje sam posjetio, ni veličina ni ljepota nije baš bila osobita, ali je zato njihovo uređenje na visokoj razini. Sve što je malo interesantno — od površine do podzemlja — naveliko ističu i na to posebno upozoravaju. Vrlo mnogo publiciraju i objelodanju rezultate svog rada. U tome im je, izgleda, velika prednost pred našima, premda smo u speleološkom svijetu poznati kao klasična zemlja krša. Nije riječ o našim novim knjigama (čak i u naslovnoj stranici) nadete detalj iz naše zemlje ili ostalog svijeta.

Steta je što više naših speleologa nije moglo vidjeti krš Engleske, jer bi se nakon toga mogli drugačije odnositi prema specifičnostima našeg područja i njegovoj problematici. Problematika našeg dinarskog krša bez svake je sumnje jedinstvena i nadasve interesantna.

Srećko Božičević

Sastanci Koordinacione komisije za speleologiju PSJ.

U 1977. god. sastanak KKSPSJ je održan 25—26. VI u planinarskom domu na Vokaru, iznad Bohinjskog jezera. Domaćin sastanka je bila Jamarska sekcija Planinarskog društva »Zeljeznik« iz Ljubljane. Prisutni su bili predstavnici planinara-speleologa iz Slovenije, Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Srbije, i Makedonije, kao i jedan gost iz Speleološkog društva Bosne i Hercegovine. Na sastanku su najprije podnešeni izvještaji o radu planinara-speleologa u svakoj republici, a onda je raspravljano o problemima rješenja u speleološkim objektima, o susretovanju na VII međunarodnom speleološkom kongresu u Engleskoj, o predstojećim akcijama KKSPSJ (Savezni seminar o speleološkoj opremi, štampanje speleoloških materijala), o suradnji planinara-speleologa s drugim srodnim organizacijama, a zatim su razmijenjeni pravilnici republičkih komisija za speleologiju i informacije o republičkim predstojećim akcijama. Poslije sastanka su učesnici razgledali okolicu planinarskog doma te posjetili slap Savice.

U 1978. god. je sastanak KKSPSJ održan 24—25. VI na Beljanici u Srbiji. Sastanak je održan kod planinarskog doma na Resavi na Beljanici, uz prisustvo predstavnika iz Srbije, Bosne i Hercegovine, Makedonije i Hrvatske. Najprije je razmatran izvještaj o radu KKSPSJ u proteklom periodu, zatim izvještaji o radu planinara-speleologa u svakoj republici. Sa žaljenjem je konstatirano da sastanku nisu bili prisutni predstavnici iz Slovenije i Vojvodine, iako kod njih postoji speleološka aktivnost, a također je konstatirano da još uvijek nema speleološke aktivnosti u Crnoj Gori i Kosovu. Nakon izvještaja pročitan je i usvojeni zaključci Predsjedništva PSJ i predsjednika stručnih komisija PSJ od 25. V 1978. god. o budućem radu istih komisija. Razmotren je plan akcija za 1978. god. (održavanje Saveznog savjetovanja o izradi nacrtia speleoloških objekata u XI. mjesec 1978. god. u BiH) te plan radni i finansijski plan KKSPSJ za 1979. god. U okviru sastanka posjećena je Resavska pećina i njena okolica i prikazani su dijapozitivi s ranijih speleoloških akcija.

Vlado Božić

Plenum Planinara-speleologa Hrvatske. U prostorijama društvenog doma Planinarskog saveza Hrvatske u Zagrebu je dne 28. I 1978. god. održan Plenum planinara-speleologa Hrvatske, kojega je organizirala KSPSH. Na Plenumu je podnešen izvještaj o radu KSPSH u proteklom periodu (u 1977. god.) i razmatran je plan rada za 1978. god. Diskutirano je o novom Pravilniku KSPSH, o prijedlogu novog osobnog speleološkog kartona, o prijedlogu novog zapisnika

speleoloških istraživanja i o tumaču zapisnika. Razmatrani su odnosi sa Speleološkim društvom Hrvatske, te dodjela finansijske pomoći časopisu »Speleolog«. Prvi put je razmatrana mogućnost organiziranja speleološke ekspedicije u inozemstvo. Podijeljene su diplome Saveza speleologa Jugoslavije, koje su stigle u Zagreb koncem 1977. god., a uručene su društvima: Markulin Mirku kao počasnom članu, i Smolec Slavku, Božičević Srećku i Božić Vladimiru kao »naročito zaslužnim speleolozima Hrvatske«. Bilo je prisutno pedesetak planinara-speleologa iz Hrvatske i nekolicina gostiju iz speleoloških društava »Istra« iz Pazina i »Speleolog« iz Poreča.

Vlado Božić

Susret generacija. Speleološki odsjek PD »Zeljeznik« iz Zagreba je, na poticaj članstva dne 17. i 18. VI 1978. god. u planinarskom domu na Ostrcu organizirao susret članova Odsjeka koji je proglašen za Susret generacija. Na domnu se je okupilo pedesetak članova, od najstarijih (osnivač Odsjeka) pa do najmlađih. Nakon pozdravnog govora sadašnjeg pročelnika Odsjeka Zorana Bolonića, najstarijima članovima (članovi dulje od 25 godina), a koji su još uvijek aktivni u Odsjeku, podijeljene su »spomen-karbitke«. Taj znak pažnje za vjernost Odsjeku su dobili: Smolec Marjanac, Vlado Kalata, Vlado Bosner i Slavko Smolek. Budući da je tu bilo i vrlo mladih i starijih članova, koji iz raznih razloga nisu više aktivni, to se je svaki član javno predstavio svima. Bilo je ugodno ponovo se naći sa starijim prijateljima i upoznati se s mladima. Iza večere su prikazani dijapozitivi s akcijama kroz protekle godine. Dijapozitivi su bili tako odabrani da su prikazivali glavne speleološke akcije i učesnike akcija, tj. onda aktivne članove Odsjeka, pa su se prisutni mogli podsjetiti na ranije doživljaje prisjetiti se svojih kolega i prijatelja. Veselije je tada trajalo duboko u noć. U nedjelju su napuštili izletni u okolicu planinarskog doma, gdje je nastavljeno zblizavanje generacija.

Vlado Božić

Dijačada 1977. U skladu s tradicijom, i ove godine je Speleološki odsjek PD »Zeljeznik« iz Zagreba organizirao natjecanje za najbolji dijapozitiv sa speleološkom tematikom. Pravo natjecanja su imali svi članovi planinarske organizacije koji se bavi amaterskim snimanjem u podzemlju. Organizatoru su se svojim radovima odazvali slijedeći autori: Zoran Bolonić, Vladimir Božić, Branko Jalčić, Boris Krstinić i Boris Lapan iz SO PDZ, te Mladen Garašić i Niron Kovačić iz SO PDS »Sevčević« iz Zagreba.

Ziri u sastavu: Slavko Marjanac — predsjednik te prof. dr. Zrelko Poljak i Juraj Posarić — članovi, ocijenio je i pregledao 28 dijapozitiva pristiglih u konkurenciji pojedinačnih dijapozitiva i 9 tematskih kolekcija. Prvu nagradu u konkurenciji pojedinačnih dijapozitiva i pravo na objavljivanje na naslovnoj strani časopisa »Speleolog« ili »Naše planine« osvojio je dijapozitiv V. Božića — »U protusvjetlu«, a u konkurenciji tematskih kolekcija M. Garašić s kolekcijom »U potrazi za podzemnom rijekom« — nagrađen kolor-filmom.

Dijačada — projekcija dijapozitiva održana je 20. listopada 1977. god. u prostorijama SO PDZ u Zagrebu. Nazočno gledateljstvo bilo je zadovoljno visokom razinom kvalitete pristiglih dijapozitiva, a u diskusiji po projekciji i proglašenju pojednika dalo je prijedloge organizatoru o ispravljanju nekih manjkavosti propozicija, kako bi slijedeća, »Dijačada 1978« bila još kvalitetnija.

Juraj Posarić

Imenovanje speleoloških instruktora PSH. Usvajanjem novog Pravilnika KSPSH u svibnju 1978. god. stvorena je mogućnost imenovanja speleoloških instruktora. Prema kriterijima iz Pravilnika speleološki instruktor u planinarskoj organizaciji u Hrvatskoj može postati svaki nosilac planinarskog naziva »speleolog« s najmanje 7 godina aktivnog staža kao speleolog, ako posjeduju odgovarajuće stručne i pedagoške sposobnosti (dobro poznavanje barem 5 područja speleologije, aktivno iskustvo u podučavanju mladih članova), što je pokazao tokom svoje aktivnosti. Kako su prijedlog za imenovanje dostavili u KSPSH samo neki speleološki odsjeci, to je na sastanku KSPSH održanom dne 18. V 1978. god. razmotreno s pitanjem 7 sve SO-e u Hrvatskoj. Tu je raspravljano o članovima koji danas ispunjavaju uvjete i aktivni su kao instruktori u speleološkim školama i tečajevima, a također i o članovima koji danas više nisu aktivni instruktori, ali su to bili u doba svoje planinarske speleološke aktivnosti. Tako su za speleološke instruktore PSH proglašeni slijedeći drugovi:

Božić Vlado, Božičević Srećko, Jalčić Branko, Lindić Vlado, Posarić Juraj, Smolec Slavko (svi SO PDZ), Posarić Ivica, SOPD »Platac« (prije SOPD »Zeljeznik«), Mar-

kulin Mirko, SOPD »Zagreb-matica«, Cepelak Marijan, Cepelak Radovan, Filipčić Ivan, Imenšek Tomislav, Kovačić Miron, Kruhak Ivan, Malinar Hrvoje, Sekelj Gjuro, Vrbeč Boris (svi SOPDS »Veletbi«) i Garašić Mladen, SOPD »Su-tjeska« (prije SO PDS »Veletbi«).

Od dvanaest imenovanih instruktora danas je aktivno dvanaest.

Vlado Božić

Simpozij o fotodokumentaciji krša i spilja (Simpozij o fotodokumentaciji krasa in jam). U organizaciji Saveza speleologa Jugoslavije i Istraživačke skupine SR Slovenije, pod pokroviteljstvom HTO »Postojnske jame« održan je u Postojni od 12. do 14. svibnja 1978. god. Simpozij o znanstvenoj fotodokumentaciji »Postojnske spilje« Simpozij je organiziran u tri cjeline: veće speleoloških filmova, održano u kinodvorani »Zarja«; izlaganja, održana u Kongresnoj sali hotela »Jama«, a zadnji dan je održana fotografska ekskurzija u Pisani rov Postojnske jame.

Od petnaest prijavljenih filmova projicirano je dvanaest, od toga deset 4-minutnih »školskih filmova o kršu« zagrebačke »FilMOTEKE 16«, 16 mm film RTV Zagreb »Crveno jezero« i »super 8« film Rada Smerduza iz Ljubljane »Ekoška problematika Postojnska polja«. Filmovi su našli na dobar prijem naznače publiku.

U prijedoprednom dijelu izlaganja prevladavale su teme vezane uz tehničke zahvate pri snimanju u podzemlju, bilo u znanstvene ili u estetske svrhe, a u poslijeprednom povijesno-organizacijske teme vezane uz korišćenje krške fotodokumentacije u didaktičke ili propagandne svrhe. Održani su sljedeći referati: F. Habe, Postojna: »Pomen fotografije kod znanstvene dokumentacije pri raziskovanju krasa in jame«; A. Bögl, Zürich: »Wissenschaftliche Fotografie aus Photographien«; J. Posarić, Zagreb: »Filmsko snimanje kao sredstvo za dokumentiranje speleoloških istraživanja«; M. Garašić, Zagreb: »Fotografija kao pomoćno sredstvo za rješavanje nekih speleoloških problema pri detaljnim istraživanjima objekata u kršuu«; J. Posarić — V. Božić, Zagreb: »Doprinos amaterskog speleološkog diapozitivna razvoju speleologije u Hrvatskoj«; I. Gams, Ljubljana: »Morfologija rasti kapnikova z diapozitiv«; I. Gams — B. Stokar, Ljubljana: »Fotodokumentacija k teoriji o rasti kapnikova«; T. Planina, Ljubljana: »Tehnična stran fotografije in jamah na rezikovalnih ekskurzijah«; M. Garašić, Zagreb: »Metode fotografiranja u složenijim speleološkim ekspedicijama«; D. Pavličević-Pavlek, Zagreb: »Metode osvjetljenja kemijskim sredstvima«; F. Bar, Ljubljana: »Stereografija in njen pomen«; M. Kambiš, Ljubljana: »Razvoj fotografije na Slovenskem in zgodnji posnetki s krško tematiko«; S. Božičević, Zagreb: »Historijat dokumentacione fotografije krša u Hrvatskoj«; M. Relja, Zagreb: »Put do didaktičnog znanstvenog efekta nastavnog filma o kršuu«; M. Kambiš, Ljubljana: »Šolski dijafilm o krasu u izvedbi Sava filma«; R. Smerduz, Ljubljana: »Vloga filma v prizadevanjih za ohranjenje naravne dediščine«; J. Slenc, Postojna: »Uporabnost kraške fotografije in filma za turistično-propagandne svrhe«.

Obradene teme su predane u pisanoj obliku i organizator će izdati zbornik radova, koji će moći poslužiti kao korisna literatura svim speleološkim fotografima.

Juraj Posarić

Seminar o speleološkoj opremi i tehnici istraživanja. U organizaciji Koordinacijske komisije za speleologiju Planinarskog saveza Jugoslavije održan je Jugoslavenski seminar o speleološkoj opremi i tehnici istraživanja speleoloških objekata u motelu »Cerovačke pećine«, kod istoimenih spilja u Lici, Hrvatska, od 11. do 13. studenog 1977. godine. Sudjelovali su planinari-speleolozi iz SR Hrvatske, Srbije, Slovenije i BiH, a referate su imali speleolozi iz Hrvatske i u demonstratoru, obradene su sljedeće teme:

»Razvoj opreme za speleološka istraživanja« (V. Božić); »Cerovačke pećine nekad i danas« (S. Božičević); »Pregled stare i nove speleološke opreme« (M. Garašić); »O rasvjeti u speleološkim objektima« (J. Posarić); »Prikaz speleoloških uređaja (sjedišta)« (B. Jalžić); »O užetima u planinarstvu i speleologiji« (R. Cepelak); »Svladavanje speleoloških objekata s vodom« (Z. Bolončić); »Posebne metode svladavanja prepreka u speleološkim objektima« (M. Cepelak); »Prikaz speleološke opreme iz Speleo-marketa, Trste« (F. Malečkar); »Tehnika sa speleološkim užetima (spuštalice i penjalice)« (B. Vrbeč); »Održavanje veza u speleološkim objektima« (D. Prelovec).

Osim predavanja demonstrirana je i sva speleološka tehnika koja se koristi u Hrvatskoj i Sloveniji, a pregled opreme je dopunjen praktičnim demonstracijama na ulazu u Gornju Cerovačku spilju. Sudionici su upoznati i sa

svom literaturom vezanom za speleološku tehniku, s originalnom tehničkom dokumentacijom i mogućnostima nabavke opreme u Jugoslaviji i inozemstvu. Sudionicima je podijeljen »Popis literature koja govori o speleološkoj opremi i tehnici« V. Božića — izdanje KS PSH, a dogovoreno je umnožavanje »Zbornika literature o speleološkoj opremi i tehnici«, što su speleolozi iz Beograda i učinili.

Projekcijama dijapozitivna sudionici su bila prikazana i sadašnja tehnika istraživanja speleoloških objekata (M. Garašić), istraživanje jame Mamet (V. Božić), VII svjetski speleološki kongres u Sheffieldu (S. Božičević) i istraživanje ponora Bunovac (M. Garašić). Za vrijeme trajanja Seminara, sudionici su posjetili turistički uređene i rasvijetlene Cerovačke pećine — biser hrvatskog krškog podzemlja, upoznali se s njihovim postankom i njihovim povijesnim, znanstvenim i estetskim značenjem. Na kraju je dogovoreno da će se sljedeći stručni seminar KKSPSJ održati 1978. god. na temu »Topografsko snimanje speleoloških objekata«.

Juraj Posarić

Savjetovanje o izradi nacrti speleoloških objekata. Inicijator Savjetovanja je bila Koordinaciona komisija za speleologiju PSJ, a domaćin Savjetovanja Komisija za speleologiju PS Bosne i Hercegovine i Speleološko društvo »Travnik« iz Travnika. Savjetovanje je održano u speleološkom domu na Sebešiću (1050 m) kraj Travnika u vremenu od 10. do 12. XI 1978. god.

Savjetovanje je prisustvovalo 30 učesnika, i to: iz BiH 12, Slovenije 5, Srbije 4 i Hrvatske 9 učesnika. Na Savjetovanje je održano 10 predavanja. Nekim predavanjima nisu mogli prisustvovati sami autori, pa su referate iznijeli njihovi zamjenici: predavanje Jurja Posarića »Speleološki znakovni izložio je Tihomir Marjanac, a referat Franca Sušterčića je izložio Franc Malečkar. Nažalost, nije održan referat J. Jakopina »Mjerenje i izračunavanje volumena speleoloških objekata« ni referat Hrvoja Malinara »Planinarski speleološki rječnik« zbog sprječivosti autora da prisustvuju Savjetovanju.

U sklopu Savjetovanja je posjećena Vilinska pećina (oko pola sata boda od doma), u kojoj je demonstrirano mjerenje i crtanje. Navečer, 10. i 11. XI prikazivani su dijapozitivi s raznih speleoloških akcija autora V. Božića, M. Cepelaka, T. Marjanca i F. Malečkara. Financijske troškove boravka učesnika u domu (hrana, noćenje, potrošni materijal) te prijevoz učesnika autobusom iz Travnika do speleološkog doma snosila je KKSPSJ, a troškove puta snosile su organizacije čiji su predstavnici sudjelovali na Savjetovanju.

Održana su sljedeća predavanja:

Vlado Božić: Prvi nacrti speleoloških objekata. Prikazana je povijest slikovnog prikazivanja speleoloških objekata od početaka do danas, tj. od prvih zapisa, skica, nacrti pa do geodetskih izrađenih nacrti u svjetlu i kod nas (uz predočenje fotografija prvih skica i nacrti).

Vlado Božić: Literatura o izradi nacrti speleoloških objekata. Popisana je sva literatura o mjerenju i crtanju speleoloških objekata kod nas objavljena na našim jezicima do sada (uz predočenje fotokopija svih objavljenih članaka). U diskusiji je F. Malečkar pokazao originale stranih speleoloških časopisa u kojima su objavljeni članci o toj temi.

Konstatirano je da knjižnice speleološke literature u zemlji imaju:

- U Sloveniji:
 - Institut za rezikovanje krasa, Postojna, Titov trg 2.
 - Knjižnica JZS, Ljubljana, Lepi pot 6.
- U Hrvatskoj:
 - SO PD »Zeljezničar«, Zagreb, Trnjanska 5b.
 - Institut za paleontologiju kvartara, Zagreb, Demetrova 18.
 - Geološki zavod, Zagreb, Sachsova 2.

Franc Malečkar: Kakav nacrt treba speleologu. Predlaže se izrada tzv. »tehničkog nacrt«, koji bi se uvijek radio u formatu A-4, a na njemu bi bila skica (uzdužni presjek) s posebnim oznakama i simbolima o tehničkim detaljima vezanim za svladavanje speleološkog objekta. Takav »tehnički nacrt« bi služio za lak i brže svladavanje već istraženog objekta, a posebno bi olakšao rad ekipi za spašavanje.

Juraj Posarić: Speleološki znakovni. Na osnovu analize speleoloških znakova kakvi su se do sada upotrebljavali (prema ranijim autorima), predložena je nova varijanta speleoloških znakova (mala izmjena starih znakova o dopuna s novim znakovima). Kako Međunarodna speleološka unija (IUS) priprema idući speleološke znakove koji bi trebali važiti za sve članice IUS, to se speleološki znakovni koje predlaže J. Posarić smatraju privremenim.

Tu smo potražili našeg prijatelja Gustava Abela u Priručniku muzeju (Haus Natur) i u njegovo vodstvo razgledali interesantan speleološki muzej osnovan pred 55 god. (1922. god.). Nakon razmjene speleološke literature s austrijskim speleolozima u radnoj sobi G. Abela razgledali smo malo Salzburk, i kao posebnu zanimljivost podzemne garaže, parkirališta i pješaka prolaze iskopane u brdima u gradu. Tada smo se uputili u tridesetak kilometara udaljeni Werten (Haus Natur) u dolini netko pješke, a netko autom salzburških speleologa do žičare, kojom smo se odvezli do planinarsko-turističkog skloništa »Dr. Oedl Schutzhause« (1575 m). Poslije otkrije uputili smo se planinarskom stazom do špilje »Svijet ledenih divova«. Otvor špilje se nalazi na 1641 m nadmorske visine, na zapadnoj, strmog padini brda Hochkogel (2282 m).

Špilja je otkrivena još 1879. god., ali su prva speleološka istraživanja započela tek 1911. god. Naučno istraživanje špilje je započelo 1921. god., kada počinje i turističko uređivanje špilje. Od tog vremena je naš prijatelj G. Abel nerazdvojno vezan uz tu špilju koju marljivo istražuje, a rezultati istraživanja daju osnovu za stvaranje speleološkog muzeja u Salzburku.

Ukupna dužina svih kanala špilje iznosi preko 40 km, a prvi kilometar kanala špilje je pokriven debelim slojem leda, čija debljina u prosjeku iznosi 20 m. Ukupna površina kanala pokrivena ledom iznosi 30000 m², pa je to špilja s najvećom količinom leda do sada poznatom u svijetu.

Led u špilji nastaje kada se hladni zimski zrak kroz pukotine u stijenkama spusti u špiljske kanale i tu smrzne vode. Debljina i oblik leda se stalno mijenja, a to se događa zbog cijele godine. Ledeni pokrivač se nalazi u širokom kosom kanalu tako da led stalno klizi prema dolje, kao ledenjak i stvara razne oblike: stalagmite, stalaktite, saljeve, zavjese, stupove, tobogane i dr. u ogromnim dimenzijama. Stanje leda se prati od 1922. god. pa je ustanovljeno da se količina leda smanjuje. Zbog toga su na otvor špilje postavljena teška nepropusna vrata kako bi se spriječio otačanje hladnog zraka koji stvara led. Kroz ledeni kanal su postavljeni putovi načinjeni od drva (nogostupi, ograde, stepenice), koji djelomično vode po površini leda a negdje vode kroz prirodne ili umjetno iskopane tunele u ledu. Zbog opasnosti od topljenja leda i stalnog premeštanja leda, špilja nije elektrificirana već posjetioci dobiju karbidne lampe o kojima se brinje vodiči.

Uspjeh ulaza u špilju s tim ispravljenim putovima posjetioci dođu do najviše točke turističkog puta na 1775 m (134 m iznad ulaza) odakle se kružnim putem vraća natrag. Mi smo imali privilegiju da sa salzburškim speleolozima posjetimo i »suhe« dijelove špilje (bez leda) u dužini od oko 5 km. U tim, kao i u ostalim dijelovima špilje nema sigurnih ukrasa, osim u vrlo, vrlo malim količinama, ali predstavlja pravu atrakciju. Kada se ulaz u špilju otvori su ogromnih dimenzija kao i »ledeni kanale«, širine 20–30 m, visine 10–70 m, s ogromnim kamenim blokovima po tlu. Oko 3 km od ulaza naišli smo na napušteni uskotračni kolosijek (dužine oko 50 m), koji je u postavljen da bi se pomoću vagoneta olakšali radovi na uređenju turističkog puta u tu dijelove špilje.

U planinarsko sklonište smo se vratili kasno u noći i tu se s prijateljima speleolozima iz Salzburka još dugo zabavljali uz pjesmu i smijeh.

Nakon što smo prespavali i doručkovali u tom lijepo uređenom skloništu (otvoreno od 1. 5. do 1. 10.), uputili smo se u Werfen pa krenuli prema Salzburgu do malog rudarskog mjesta Hallein (15 km od Salzburka), odakle smo se žičarom odvezli do rudnika soli Dürnberg. Cijela okolica Salzburka je od davnina poznata po naslagama soli (Salzberg – Slani grad). Rudnik kod Halleina je jedan od najvećih, ali zbog iscrpljenih nalazišta nije više aktivan, pa je prilagođen za posjet turista.

Sol je tu bila kopana još u prethistorijsko vrijeme, o čemu govore brojni nalazi izloženi u muzeju u rudniku. Kopanjem soli kroz vijekove nastali su brojni kanali u brdu, koji danas čine labirint u 7 nivoa s dužinom od nekoliko desetaka kilometara. U prethistoriji, starom i srednjovjekovnom vijeku sol se je transportirala u dolinu u kristalima, a u novom vijeku (od prije par stotina godina do danas) sol se je otapala u jednom jezeru u rudniku i zatim se slana voda cijevima odvodila u dolinu, gdje se je isparivanjem dobivala čista sol.

Citav povijesni razvoj rudnika moguće je vidjeti u muzeju u rudniku, gdje posjetioci mogu donekle dočarati život i rad u tom podzemnom ambijentu, što je stvarno posebni doživljaj. Najprije svi posjetioci obuku bijele kombinzone (vodiči nose tradicionalna crna rudarska odijela) a zatim se malim rudarskim vlakom odvezu nekoliko stotina metara u rudnik, odakle započinje razmjena speleološke literature. Osim razgledavanja rudarskih hodnika, jezera za topljenje soli i muzeja, gdje se može vidjeti rudarska oprema kroz vijekove, tu se nalaze i izvanredni primjerci kristala soli, teški nekoliko desetaka kila (u muzeju u Salzburgu se nalazi kristal težak nekoliko tona). Posebnu atrakciju

rudnika i čini prijelaz iz jednog nivoa hodnika u drugi, točnije iz višeg u niži nivo. Kao i nekada i sada se silazi u niže hodnike pomoću tobogana, na su zato potrebni kombinzone. Neki su tobogani dugi i 70 m (!) pa je to divna zabava za sve posjetioci, a posebno za mlade. Povratk na viši nivo se obavlja pomoću modernih pokretnih stepenica. Mreža podzemnih kanala je vrlo razgranata, tako da posjetioci podzemno prijedui i u Saveznu Republiku Njemačku (bez posebne kontrole) i vrata se u Austriju.

Razgledavanje rudnika završilo se u prvom posjetu Austriji. Oprostili smo se od našeg prijatelja Gustava Abela i drugih speleologa iz Salzburka, sjeli u autobus i kasno navečer 22. 5. 1977. god. vratili se u Zagreb.

Voda puta je bio Zoran Bolonić, a u organizaciji izleta tu su sudjelovali: Dubravka Holjevac, Karmen Kunder-Nišić i Vlado Božić. Sudjelovalo je 49 učesnika.

Vlado Božić

IZLET U ŠPILJU »GROTTA GIGANTE«

Još jedan izlet u interesantne špilje u inozemstvu organizirao je Speleološki odsjek PD »Zeleni zvezdci« Zagreba u 1977. god. Bila je to posjeta špilji »Grotta Gigante« kraj Trsta, 10–11. 12. 1977. god. autobusom Zagorjetransa. Izlet je imao dvojak namjenu: posjetioci uoče interesantnu špilju i u Trstu nabaviti potrebnu speleološku opremu.

Treba, naime, reći da smo preko našeg kolege speleologa Malečkar Franca iz Slovenije saznali za mogućnost nabave kvalitetne speleološke opreme u »Speleomarketu« u Trstu. Speleomarket je poseban dućan speleološke opreme. Organizirali su ga tršćanski speleolozi na bazi ispitivanja speleološke opreme iz cijele Evrope, koje stalno provodi Tehnička komisija Saveza speleologa Italije. Ta komisija ocjenjuje koja je oprema najbolja, a tršćanski speleolozi je nabavljaju po povoljniji cijeni nego u maloprodaji i prodaju svojim kolegama. Za nabavu opreme potrebno je najaviti se na adresu: Malečkar Franc, 61000 Ljubljana, Moše Pijade 39. Posjetili smo Speleomarket, kupili izvjesnu speleološku opremu, razgledali malo Trst, kupovali i drugu planinarsku opremu u drugim dućanima, a onda krenuli u špilju »Grotta Gigante«.

Budući da smo se bili najavili, dočekao nas je direktor špilje Fabio Forti i kao njegovi posjeti imali smo čast da nam on bude vodič i tumač. Najprije smo razgledali speleološki muzej postavljen pred ulazom u špilju, a zatim i špilju. Zahvaljujući ljubaznosti domaćina ovaj put smo, za razliku od posjete 1975. god. mnogo više vidjeli i čuli.

Špilja »Grotta Gigante« je duga oko 350 m, duboka, 115 m, a nalazi se blizu jugoslavenske granice. Dugo vremena je bila poznata kao špilja s najvećom podzemnom dvoranom na svijetu. To nije ni čudo kad se zna da su dimenzije te dvorane: dužina oko 170 m, širina 130 m, a visina 105 m. Postoje 3 ulaza, od kojih su dva zatvorena. Najstariji je otkriven 1840. god., drugi 1890. god., i njegovom se otvora danas nalazi speleološki muzej. Treći ulaz je otkriven istovremeno kad i drugi, i taj je ulaz uređen tako da se u špilju može ući kao turista, bez posebne opreme. Špilja je postala poznata 1908. god., kada je puštena u turistički promet uz posebnu svečanost. Osim što su uređeni putovi, ograde i stepenice, špilja je bila osvijetljena sa 400 svjetla i karbidnih lampi, te oko 100 balona. Za 574 posjetioca, među kojima su bile civilne i vojne ličnosti Trsta, priređen je i posebni koncert. No, pravu turističku važnost špilja je dobila tek 1957. god. Tada je špilja elektrificirana i uređen je speleološki muzej. Razgledavanje špilje, raskošno ukrašene špiljskim ukrasima (stalagmitima, stalagtitima, saljevima) traje jedan sat, a može se posjetioci svaki dan tokom cijele godine.

Kako ta špilja, zbog svoje ogromne dvorane, predstavlja naročiti meteorološko-geološki ambijent to je dvorana špilje iskorištena za mjerenje raznih geološko-meteoroloških podataka. Posjetioci mogu nasred dvorane vidjeti dvije duge plastične cijevi (promjera 45 cm), koje se pružaju od stropa do dna dvorane a štite geometre (za stalno mjerenje temperature tla). Uz ove ogromne termometre tu se nalaze i drugi manji instrumenti.

Mi smo nakon razgledavanja turističkog dijela špilje pogledali i dijelove koji se još uređuju, a s direktorom špilje i drugim tršćanskim speleolozima razgovarali smo o mogućnosti buduće suradnje. Razmjena speleološke literature i značaka te kupnja speleoloških suveniru pred špiljom označili su da je naš posjet špilji završen.

Iako naporan, izlet je ostao u lijepom sjećanju (iz Zagreba smo krenuli u 01 sat 10. 12. 1977. god. a vratili se, opet oko 01 sat 11. 12. 1977. god.). Voda izleta je bila Mirjana Balić, a grupa je brojila 45 učesnika.

Vlado Božić

POSJET SPILJI LURGROTTE U AUSTRIJI

Speleološki odsjek PD «Zeljezničar» organizirao je 30. rujna 1978. god. jednodnevni izlet u špilju Lurgrotte u Austriji, s usputnim zadržavanjem u Grazu. Prijevoz je bio osiguran autobusom JAT-a. Grupa od 44 sudionika, od kojih 20 članova Odsjeka krenula je iz Zagreba po kišovitom vremenu u 04.30 sati.

Nakon četverosatne vožnje stigli smo u Graz. Prijepodne je bilo rezervirano za obilazak grada i kupovinu, a u 13 sati je uslijedio odlazak za Peggau, mjestance 21 km sjeverozapadno od Graza.

Ulaz u Lurgrotte se nalazi na rubu Peggaua a izlazi je u Semriachu. Ukupna dužina špilje je 5 km, smjer pruzanja je SW-NE. Bili smo najavljени i primljeni kao zatvorena grupa špiljara, međutim, nismo mogli razgledati ššom u cjelosti jer je njen srednji dio bio urušen, o čemu smo bili obaviješteni prije puta.

Špilju kratki epitet najljepšeg i ukrasima najbogatijeg špiljskog objekta s vodenim tokom u Austriji. (Cijelom dužinom objekta prolazi vodeni tok i na tri mjesta tvori

Pravilnik Komisije za speleologiju PSH. Usvajanjem na Konferenciji PSH 15. travnja 1978. Komisija za speleologiju PSH je dobila svoj Pravilnik, čiji je prednacrt prošao jednogodišnju javnu raspravu u speleološkim odsjecima u Hrvatskoj. Pravilnik je temeljen na Pravilniku Komisije za speleologiju KSJ (1967) sastavljenom od Petstogodišnjem pram odnose na primjeni i Statutu PSH, a održava stavove planinara-speleologa u Hrvatskoj o svim aspektima planinarske speleologije.

Pravilnik se sastoji od: općeg dijela, zadataka i rada KS PSH, speleoloških odsjeka, članstva speleoloških odsjeka, školovanja kadrova i završnih odredaba razrađenih u ukupno 20 članova. Detaljne odredbe članovi koji se odnose na rad i članstvo speleoloških odsjeka. Iz Pravilnika KS PSH su ujeti uvjeti za stjecanje naziva speleolog-priravnik i speleološki instruktor. Pristup školovanju kadrova riješen je zadovoljavajuće, a otvorena su ostala pitanja imovinskoopravne prirode vezane uz dokumentaciju speleoloških objekata i prava i odgovornosti speleologa u pogledu osobne sigurnosti, akcija spašavanja u speleološkim objektima, vođenja speleologa itd. Slijedeće će razdoblje pokazati u praksi sve nedostatke pa će oni lako biti dopunjeni u slijedećem pravilniku.

Juraj Posarić

Malinar: Planinarski speleološki rječnik, str. 37, Šapirgof, KSPS Hrvatska, Zagreb, 1978. Prvi pokušaj da se objavi ovakav rječnik bio je 1968. god. Potreba za takvim priručnikom osjeća se stalno, tako da je autor Hrvoje Malinar svoju prvu zamisao proširio i nadopunio novim izrazima, i nakon dužeg vremena rječnik je konačno rođen nesebičnim zalaganjem autora i sugestijama zainteresiranih speleologa. Rječnik je prvenstveno namijenjen speleolozima u SR Hrvatskoj jer sadrži terminologiju koju uglavnom koriste hrvatski speleolozi. Uvršteni su narodni termini, zatim stručni te neki internacionalni izrazi. Riječi su poredane abecednim redom. Obuhvaćena su područja speleologije koja se najčešće javljaju u sferi interesa planinara-speleologa, a to je geologija, topografija, biologija, arheologija, špiljska meteorologija, morfološki i drugi oblici krša te tehnika osvajanja krškog podzemlja. Također su uključeni izrazi iz područja koja se najčešće javljaju u praksi pri istraživanjima, te neki izrazi koji su žargon zagrebačkih speleologa. Prepustimo planinarima-speleolozima da ih prihvate ili možda promijene. Ni jedan rječnik, pa ni ovaj nije gotova stvar; on će se mijenjati, nadopunjavati i, nadam se, korisno služiti svima nama. Sam autor kaže: Rječnik je pokušaj da se dokumentiraju termini trenutka speleološke sadašnjosti.

Vladimir Lindić

V. Božić: Literatura o speleološkoj opremi, tehnici i organizaciji istraživanja pećina i jama; str. 226. Fotokopirano, KS PS Hrvatske i SO Beograd, Beograd 1978. U ovoj knjizi, koja je nastala kao plod rada mnogih autora sakupljeno je su iskustvo o speleološkoj opremi, karakteristikama i njenom izradi. Zatim o tehnici istraživanja speleoloških objekata i organizaciji istraživanja. Tu su sakupljeni članci objavljeni u časopisima na hrvatskom i slovenskom jeziku, te su grupirani i kronološki poredani. Taj zbornik predstavlja pregled razvoja speleologije u našoj zemlji te u planu sakupljanja i literaturne izdavanja podzemlja. Početnicima će to biti dobar priručnik za savladavanje prvih koraka u podzemlju, a aktivnim speleolozima da ga nadopunjuju novim saznanjima.

Vladimir Lindić

sifone). Međutim, ono što je na nas ostavilo najjači dojam je način na koji je ta, za naša mjerila umjereno ukrasna i razvedena špilja uređena zaštićenom i prezentirano posjetiteljima. U ulaznom dijelu špilje uređen je muzej špiljskih nalaza (uključujući i kostur špiljskog medvjeda). Špilja je elektrificirana, putovi su betonerani, prilazni riješeni stepenicama i mostovima. Svaki zanimljivi detalj u špilji je posebno istaknut osvijetljen, a po potrebi i posebno zaštićen. Budući je mjestimično potrebna osobna rasvjeta, ulaz je složen arsenal karbidnih lampi, koje vodič pri ulasku podijeli posjetiteljima. Riječu — vidjeli smo ogledni primjer uređenja špiljskog objekta za turističke posjete.

Posjetiteljima je na usluzi restoran, smješten podno ulaza u špilju. Tu se, uz ljubaznu podvorbu mogu opskrbiti propagandnim materijalom: špilji: razglednicama, prospektima i brošurama i naljepnicama.

U dobrom raspoloženju i s ugodnim dojmovima vratili smo se u Zagreb oko 23 sata. O organizaciji izleta brinula je Jasna Kerčmar, bez zamjerki.

dhl

S. Božićević: Špilja Vrlovka u Kamanju; Kajkavsko spravišće, Zagreb 1977, str. 16, 11 fotografija i 1 nacrt. Knjižica o špilji kraj Ozlja može nam dobro poslužiti kao vodič. U njoj autor u nekoliko poglavlja govori o historijatu špilje i prvom turističkom uređenju koje je bilo pokrenuto zahvaljujući entuzijazmu zagrebačkih planinara. Od 9. 1928. Tad je bilo uređeno za posjet turista oko 300 m špilje. Nakon oslobođenja raste opet zanimanje za Vrlovku. Špilja je proglašena za zaštićeni objekt i time stavljena pod zaštitu zakona. Akciju definitivnog uređenja i elektrifikaciju poduzela je Mjesna zajednica Kamanje. Izrađen je elaborat s detaljnim nacrtom 1:100, morfološki je opisana i fotografirana i istražena do kraja, tako da je sadašnja ukupna dužina 380 m. Autori fotografija su: B. Grgić, S. Božićević i V. Horvat.

Vladimir Lindić

«Naš krš», Bilten Speleološkog društva BiH-a br. 3, god. III, str. 102 sa 9 fotografija, 13 grafikonu, crteza, nacrtu. Sarajevo 1977. Uvodni dio posvećen je VII kongresu Speleologa Jugoslavije s izvještajem predsjedništva u kojem se predsjednik F. Habe kritički osvrnuo na stanje i probleme speleologije u Jugoslaviji. Osvjetljava se konstatacija da značajna speleološka aktivnost nije materijalno i moralno potpomognuta od šire društvene zajednice. Organizacijski problemi su još uvijek neprevladani te je to razlog nedovoljne povezanosti u radu. No, unatoč svim problemima u proteklom periodu, aktivnost se dalje nastavlja i pojačava svakim danom. U drugom dijelu prikazano je istraživanje Vilišne pećine kod Sebešića. Osim prikaza još nekoliko akcija, od kojih je značajnije otkriće Sovine pećine (oko 2500 m) objavljen je izvod iz Službene lista, i to: Pravilnik o određivanju podataka koje je mogu sadržavati kartografske publikacije namijenjene za javnu upotrebu, te Pravilnik o određivanju podataka osnovnih geodetskih radova i podataka osnovne državne karte koji se mogu davati na uvid i način korištenja («Službene liste», br. 22/74.). Društvo danas ima 136 članova. U programu rada težište je na školovanju mladih.

Vladimir Lindić

«Naš krš», Bilten Speleološkog društva «Bosansko-hercegovački Krš», br. 4, god. IV, str. 92, fotografija 12, crteza i nacrtu 15. Sarajevo 1978. U kratkom periodu ovog izlaska Bilten je prerastao u zanimljiv časopis, koji po svojoj grafičkoj opremi više ne zaslužuje naziv Bilten. Sad je to stručni časopis, bogat i zanimljiv po sadržaju. Povodom 100. godine rođenja istraživača Karela Absolona objavljen je njegov članak «Dinarskom planinskom lancu», te je dan prikaz njegovog rada na području naseg krša. Između mnoštva članaka svakako valja spomenuti V. Andrića, koji piše o karakteristikama krša Bosne i Hercegovine i daje preglednu kartu s osnovnim krškim područjima. Zatim K. Krivokapić iznosi neke postavke o mogućnosti održavanja umjetnog ekosistema i o posljedicama boravka čovjeka u pećinama i drugim podzemnim prostorima. Lj. Rakić daje opširnu metodu katastriranja speleoloških objekata pomoću šifriranja podataka i bušenja u Andrića. Svakako zanimljiv prijedlog za budućnost će pokazati da li taj sistem prikupljanja informacija može naći širu primjenu u speleologiji.

Vladimir Lindić

«Bilten», Glasilo Speleološkog društva SR BiH, str. 33, fotokopirano, Sarajevo 1975/1. Na inicijativu Speleološkog društva pokrenut je ovaj prvi broj Biltena sa speleo-

škom tematikom, sa željom da se proširi rad na polju speleologije u republici, da se povežu i udruže svi zainteresirani za istraživanje krša, pojedinci i radne organizacije, amateri i profesionalci. Društvo je vrlo heterogeno i broji, prema popisu 59 članova. U proteklom periodu članovi Društva bili su aktivni sudionici nekoliko kongresa i skupa na istraživanju i zaštiti nekoliko značajnijih objekata koji su predloženi da postanu ili već jesu jednim dijelom namijenjene turizmu, to su Vjetrenica (7505 m, Popovo polje); Bijambarske pećine kod Olova, Hrustovača kod Sanskog Mosta itd. H. Pašalić piše o potrebi osnivanja speleološkog saveza koji bi ujedinio i koordinirao sve istraživačke radove u republici. U okviru planinarskih društava djeluje oko 160 ljudi koji se bave speleološkim radom.

Vladimir Lindić

»Bilten«, br. 2, god. II. Glasilo Speleološkog društva BiH, str. 35, Sarajevo 1976. Broj je posvećen 20. godišnjici rada Speleološkog društva BiH. Grupa autora dala je prikaz aktivnosti članova u istraživanju bosansko-hercegovačkog krša kroz protekli period. Dan je kratak prikaz aktivnosti i akcija u toku prošle i ove godine. Organizacija se proširila i dobra suradnja sa planinarskom organizacijom dala je nov kvalitet radu. Inicijativa za osnivanje saveza i dalje traje. Na kraju su dane smjernice za rad Društva u ovoj jubilarnoj godini i to rad na istraživanju već poznatih i nekih novih pećina te njihovoj zaštiti, organiziranju predavanja seminara, izložbi i aktivnosti povodom jubileja.

Vladimir Lindić

»Biokovo«, planinarsko-turistički vodič, str. 36, 19 fotografija u boji i jedna grebenska karta. Planinarsko društvo »Biokovo«, Makarska 1978. Planinari Makarske izdali su po opsegu mali ali svakako uspješni vodič po Biokovu. Bogato ilustriran vodič pruža svim posjetiocima Biokova osnovne informacije o mogućnostima što ih pruža ova planina koja je još uvijek nedovoljno istražena i upoznata. U nekoliko poglavlja dan je prikaz građe i opis reljefa, zatim biljni i životinjski svijet. Ukratkno je prikazan razvoj planinarstva koje na ovom području ima dugu tradiciju. Opis markiranih staza i puteva sa grebenskom kartom centralnog masiva predstavlja osnovu vodiča. Za one s posebnim afinitetima tu su dani opisi nekoliko smjerova te perspektive za alpiniste; u posebnom poglavlju dan je prikaz nekoliko manjih speleoloških objekata. Biokovo je još nedovoljno speleološki istraženo, premda se zna za postojanje većeg broja jama i ledenica.

Vladimir Lindić

»Naše jame«, glasilo Jamsarske Zveze Slovenije, br. 19, 1977, str. 1—120, Ljubljana 1978. U uvodnom dijelu France Habe daje kratak prikaz historija Postojnske jame u povodu njene 160. godišnjice. Bilo je mnogo toga što se do godalo u tom dugom periodu, u kojem je od anonimne ljepotice postala prva svjetska dama s 1 000 000 posjetilaca. Posebno su zanimljivi napisi Tomaža Planine »O potrebi descendera i njihovom utjecaju na habanje i čvrstocu užeta« i »Utjecaj blata i ostalih čestica na užeta«. Poredbeni testovi su utvrdili da su sprave sa žljebovima u vretenu (Petzi) bolje u odnosu na druge sisteme za spuštanje. Franci Šušterc piše o zasutim speleološkim objektima i o njihovom sedimentima. Autor daje zahtjev da se u mjestu očekivati oko 1000 jama po km² iako ih je 95 % zapunjeno sedimentima. Andrej Kranjc i Tone Novak pišu o istraživanju jame Golerjev Pikel, koju su istražili do dubine od 285 m. Dat je prikaz dosadašnjih istraživanja i perspektiva za daljnji prodor.

Pod naslovom Perkova knjižnica Andrej Kranjc i Maja Kranc daju prikaz knjižnice koju je sakupio I. A. Perko, dugogodišnji direktor Postojnske jame. Sad se nalazi u posjedu Instituta za rezikovanje krasa u Postojni. Sadržaj 1366 jedinica speleoloških publikacija. Grupa autora (Habič i drugovi) daje prikaz osnovne speleološke karte Slovenije (IV nastavak) po sekcijama koje su završene. Rad je započet 1972. i do danas su završene sekcije Celje, Cernicka, Ljubljana, N. Mesto, Rogatec, Vrhnika, Trst i Tolmin u mjerilu 1 : 50 000.

Jože Broder izvještava o ponovnom nalazu kukca iz roda Coleoptera Bythoxenus subterraneus. Dušan Novak daje prikaz hidroinaminičnu zonu na kršu, Triglavsko brezno ima 249 m. izvještava D. Preisinger. Jedan od značajnijih otkrića slovenskih jamara je svakako Brezno Presecežen u Savinjskoj dolini, s dubinom —472 m. Prikazano je istraživanje u periodu 1974. do 1977. s opisom i nacrtom jame. Članak Franca Malečkara Titina jama u Braču je zanimljiv i poučan, iako se radi o poznatom objektu pod nazivom Podgračiče II. Dan je prikaz istraživanja, opis jame sa nacrtom, a ponovno mjerenje dalo je rezultat

—329 m (prije 363 m). Stručna komisija daje prikaz najdubljih jama u Sloveniji:

- 1) Polokoš jama 685 m
- 2) Brezno Presecežen 472 m
- 3) Brezno pri Gamsovi glavici 444 m
- 4) Kabaško brezno 353 m
- 5) Jazben 334 m
- 6) Klemenškov pikel 310 m
- 7) Kačja jama 295 m
- 8) Debeli vrh 271 m
- 9) Brezno na Vodich 268 m
- 10) Kavkna jama 267 m

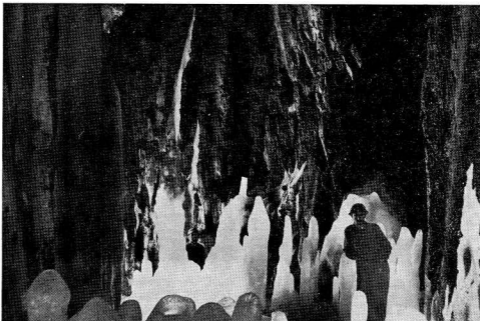
U komisiji za Jamsarsko rešavanje pri JZS daje pregled nesreće u Sloveniji do ljeta 1977. Ukupno ih je bilo 39, o toga dvije s težim posljedicama a tri smrtna. Ostalo su lakše ozljene ili iscrpljenost. U većini slučajeva nesrećeni su se spasili sami ili uz pomoć drugova, a šest puta je spasavala ekipa JRS. Valja spomenuti da je u rubrici književnosti dan prikaz časopisa »Speleološki«, god. 1974/75 i god. 1976/77, te »Naših planina«, [1—12/1976].

Vladimir Lindić

»Speleologija u OSi«. List Omladinske sekcije PD »Zeljenica« iz Zagreba u svakom broju ima priloga o speleologiji. U brojevima za 1977. god. i 1978. god. u OSi je od speleoloških članaka i vijesti napisano sljedeće:

- Mladen Garašić: »Snimljen prvi infracrveni kolor-film u spilji«, str. 41.
- Vladimir Božić: »Dvadeset godina rada Komisije za speleologiju PSH«, str. 51.
- Krešimir Ormanec: »Popis speleologa u SR Hrvatskoj«, str. 52.
- Goran Gabric: »Splitska speleološka škola«, str. 61.
- N. K.: »Iz sekcija i odsjeka (speleološki odsjek)«, str. 64.
- Br. 2 (22), god. V, od 15. IV 1977. god.
- Mladen Garašić: »Speleološka transversala«, str. 120.
- Svjetlan Hudec i Krešimir Guszak: »Iz sekcija i odsjeka (Speleološki odsjek)«, str. 167.
- Br. 3 (23), god. V, od 4. VII 1977. god.
- Krešo Guszak: »Iz sekcija i odsjeka (Speleološki odsjek)«, str. 257.
- Br. 4 (24), god. V, od 1. X 1977. god.
- Krešimir Guszak: »Iz sekcija i odsjeka (Speleološki odsjek)«, str. 361.
- Br. 5 (25), god. V, od 30. XII 1977. god.
- Miran Subelj: »Neznani svet u globini gor«, str. 434.
- Ljiljana Plešec: »Čudesan svijet Bezdanačice«, str. 437.
- Lj.: »Kiosk časopisa (speleološki odsjek)«, str. 452.
- Mladen Garašić: »Sedmi speleološki kongres«, str. 459.
- Krešimir Guszak: »Iz sekcija i odsjeka (Speleološki odsjek)«, str. 470.
- Juraj Posarić: »Speleološka dijačada«, str. 471.
- Krešimir Ormanec: »Filatelija (speleološka koverta)«, str. 433.
- Br. 1, god. VI, od 14. III 1978. god.
- Krešimir Guszak: »Iz sekcija i odsjeka (Speleološki odsjek)«, str. 49.
- F. M.: »Naš savezni špiljar«, str. 56.
- Vladimir Božić: »Kako sam počeo špiljariti«, str. 57.
- Br. 2, god. VI, od 10. VII 1978. god.
- Milica Krunic: »Izlet u Škocjanske jame«, str. 95.
- Krešimir Guszak: »Iz sekcija i odsjeka (Speleološki odsjek)«, str. 105.
- K. Guszak: »Obavijest o značkama SOPD Zagreb«, str. 106.
- Br. 2, god. VI, od 10. VII 1978. god.
- Milica Krunic: »Izlet u Škocjanske jame«, str. 95.
- Josp Sakoman: »Planinari željezničari prošli tunelom Učke«, str. 101.
- Krešimir Guszak: »Iz sekcija i odsjeka — Speleološki odsjek«, str. 105.
- K. Guszak: »Obavijest o značkama SOPD2 Zagreb«, str. 106.
- Juraj Posarić: »Elektronska bljeskalica — drugo sunce«, str. 108.
- Br. 3, god. VI, od 25. X 1978. god.
- Juraj Posarić: »Kako grije drugo sunce«, str. 195.
- Br. 4—5, god. VI, od 15. III 1979. (za 1978. god.)
- Anonimni: »Speleološki planinar br. 1/1898. g. — Najveća spilja (pećina)«, str. 211.
- F. M.: »Speleolog 1953—1978«, str. 260.
- Slavko Marjanac: »Prisjećanje na početak«, str. 261.
- F. M.: »Prvi urednici Speleologa — Slavko Marjanac i Marinko Gijivoj«, str. 263.
- Anonimus: »S poštuljnih stranica«, str. 265.
- F. M.: »Ivan Lovrić-Sinjanin (1754—1777)«, str. 266.
- Branko Jalžić: »Ivan Lovrić — prvi hrvatski istraživač spilja«, str. 266.
- Vesna Turčin: »Znanstveni skup — Ivan Lovrić i njegovo doba«, str. 268.
- Svjetlan Hudec: »Iz sekcija i odsjeka — Speleološki odsjek«, str. 282.

Vlado Božić

Ledena jama u Lomskoj dolubi; Sj. Velebit
Foto: Branko Jalžić

Pojava plavog leda u Ledenoj jami u Lomskoj dolubi na sjevernom Velebitu. U krškim predjelima naših planina postoji veći broj speleoloških objekata u kojima se povremeno ili tijekom cijele godine zadržavaju snijeg i led. Količina kao i vrijeme prisustva naslaga snijega i leda u podzemlju ovisi o klimatskim prilikama šireg područja, nadmorskoj visini kao i o samom položaju snježnice odnosno ledenice. Snijeg se redovito zadržava u početnom dijelu objekta, gdje dospjeva, uglavnom, nošen vjetrovom ili spužavanjem po strmim padinama ulaznog dijela snježnice. Za razliku od snijega led se često nalazi u dubljim dijelovima snježnice, a potiče od voda cijednica i nakapnica koje dolaze s površine ili od kopnjenja snijega u višim dijelovima snježnice. Oblici koji nastaju prilikom smrzavanja tih voda isti su kao i oni koje smo navikli gledati u speleološkim objektima, a koji nastaju izlučivanjem kalcija. Ako debljina ledenih tvorevina bude veća od cca 50 cm, takav led pri osvjetljenju poprima plavu boju. Pojava plavog leda u speleološkim objektima u Hrvatskoj vrlo je rijetka.

Prilikom speleoloških istraživanja Ledene jame u Lomskoj dolubi, članovi SO PD »željezničare« našli su na veći broj siga i saljeva od plavog reda. Jama se nalazi u krajnjem dijelu lomске dolube, lijevo od ceste za Štirovaču. Prostrana vrtača 80 × 35 m, koja je vidljiva s ceste ujedno je ulaz u ledenicu.

U jami je moguće spustiti se do dubine od 17 m, i to slobodno po strmom siparu, dok je za daljnje napredovanje potrebno oko 25 m ljestava ili užeta. Danje svjetlo prodire u sve dijelove jame. U lijevom kraku jame, koji se pruža od velikog snježnog stoača neposredno ispod ulaza u smjeru N-NW, povremeno se tijekom godine mogu naći veliki ledeni stalagmiti (vidi sliku). Krajem ljeta i u jesen dolazi do topljenja mnogih od ovih stalagmita i saljeva koji prekrivaju bočne stijene.

U dijelu jame koji se pruža prema jugu, i gdje je ona najdublja (60 m) nalaze se veće količine plavog leda. Tu se ističu dva visoka saljeva od desetak metara koji su kao i dno ovog dijela od debljih naslaga plavog leda. Pošet ovoj jami, koja svojim impresivnim ledenim tvorevinama zaslužuje veću pažnju najbolje je poduzeti tijekom mjeseca lipnja i početkom srpnja, kada su ledeni ukrasi zastupljeni u najvećem broju.

Branko Jalžić

Zapisnik speleoloških istraživanja i osobni speleološki karton. Komisija za speleologiju Planinarskog saveza Hrvatske izdala je nove formulare Zapisnika speleoloških istraživanja, te njegov tumač. Novi zapisnik je, za razliku od staroga, prilagođen budućoj kompjuterskoj obradi podataka, tako da je koncipiran u formi testa, pri čemu se od sastavljača traži uglavnom zaokruživanje jednog od mogućih odgovora. Opisno iznošenje podataka svedeno je na minimum i odnosi se samo na prvi dio zapisnika, u kome se navodi topografski položaj, te pristup i opis objekta. Ukupno ima 50 »pitanja« uz koja je navedeno prosječno po 8 mogućih odgovora, od kojih treba zaokružiti odgovarajući. Kako se nastojalo da se pri tome obuhvati što više znanstvenih podataka o objektu, to se od sastavljača zapisnika traži da detaljno prouči tumač zapisnika u kome su sva pitanja i pojmovi detaljno obrađeni. Zapisnik speleoloških istraživanja štampan je na 4 stranice formata 29,4 × 20,8 cm. Naklada je 5000 komada.

Osobni speleološki karton zamišljen je tako da se iz njega mogu dobiti svi podaci o njegovom vlasniku. U prvom dijelu treba navesti osobne podatke, među kojima i krvnu grupu te Rh-faktor. U drugom dijelu navode se podaci o pohađanju škola, tečajeva i seminara, te stečeni status vlasnika kartona. U trećem dijelu registrišu se podaci o dužnostima člana u planinarskoj i speleološkoj organizaciji te o priznanjima i odlikovanjima. Naklada osobnog speleološkog kartona je 1000 komada. U prilogu osobnom kartonu štampani su formulari istraživačkih akcija i akcija posjeta u koje se unosi podatke o posjetu, odnosno istraživanju objekata, te osnovni podaci o objektu. Oba formulara štampana su na tvrdem papiru na 2 stranice. Naklada je 2000 komada. Ovi priloci zajedno s Osobnim kartonom predstavljaju komplet.

Tihomir Marjanac

Ispiti za dobivanje planinarskog naziva »Speleolog«. Za vrijeme Republičkog speleološkog logora na Mosonu dne 13. VIII 1977. god., održan je ispit za dobivanje naziva »speleolog« Planinarskog saveza Hrvatske. Ispitu su pristupila 4 člana iz Speleološkog odsjeka Planinarskog kluba »Split« u Splitu. Svi su kandidati pokazali zadovoljavajuće znanje. Ispit su položili: Goran Gabrić (značka br. 56), Slavko Kragić (značka br. 57), Nenad Milosavljević (značka br. 58) i Vinko Prizmić (značka br. 59). U 1978. god. ispit je održan u planinarskom domu na Vodicama, u

Zumberku i to dne 10. i 11. XII 1978. god. Iako je bilo prijavljeno više kandidata, ispitu su pristupila tri kandidata iz SOPD »Dubovac« iz Karlovca. Ispit je položio samo jedan kandidat i to Rudo Staric (značka br. 60).

Vlado Božić

Republički speleološki logor na Mosoru. U vremenu od 14. VII 1977. god. održan je na Mosoru Republički speleološki logor kojega je organizator bio Speleološki odsjek Planinarskog kluba »Split« iz Splita, a vođa logora Goran Gabrić. Bilo je 15 učesnika, iz SOPK »Split« iz Splita, »Biokovo« iz Makarske, »Otočana« iz Novalje i »Željezničara« iz Zagreba. Baza logora je bio planinarski dom »Umberto Girometta«, odakle su učesnici svakodnevno išli na istraživanja. Glavno područje istraživanja je bio predio oko Jabukovca oko 1,5 do 3 sata hoda od doma, gdje je istraženo desetak jama dubine od 30 do 160 metara. Zbog veće dubine nekih jama, odnosno zbog nedostatka potrebne opreme, u neke jame će biti potrebno ponovo organizirati istraživanja. U večernjim satima su u domu prikazivani dijapozitivi s ranijih akcija.

Vlado Božić

X zbor Jamarske zveze Slovenije. Od 16—18. VI 1978. održan je u Idriji X zbor speleologa SRSlovenije, u prostorijama Jamarskog kluba iz Idrije.

Zbog je otvorio predsjednik Jamarskog kluba iz Idrije, nakon čega su bila prikazana filma: »Zagrebački speleološki klub« (R. Cepelak & D. Jerovic), »Popov polje« (R. Smerdu) i »Odprava u Jamo pod Debelim vrhom« (R. Lajović). Slijedeći dan prije podne Zbor je počeo s radom. Nakon pozdrava slijede izlaganja o organizaciji špijarskog kluba (T. Novak), o speleo-opremi (T. Planina, F. Malečkar, T. Radja, M. Garašić, A. Lajović), o zaštiti prirode na krškom području (B. Sket). Popodne je održana demonstracija novih speleo-pomagala. F. Malečkar je demonstrirao spuštanje podizanje sa spravom i M. Gherbaza iz Trsta. Za razliku od te jako komplicirane sprave, M. Butković je prikazao svoj univerzalni descender, pomoću kojeg se speleolog može vrlo jednostavno spuštati ili dizati. M. Tortić i M. Garašić su prikazali prijelaz preko čvora na užetu. Jaka kiša je ubrzo prekinula demonstraciju.

U kasnim popodnevnim satima održan je i službeni dio radnog dijela Zbora. Nakon izvještaja o radu u proteklom razdoblju i diskusije »aklamacijom je jednodusno ponovo izabran za predsjednika IJS dr B. Sket. Slijedilo je prikazivanje 2 filma: »Kristalni ježek« (autori iz Kinokluba iz Idrije) i film o tehnici rukovanja s Butkovićevim descenderom (M. Butković).

Zadnji dan organiziran je izlet na Divje jezero, gdje je demonstrirano ronjenje u sifonu; prikazano je nosilo iz Belgije za transport nesrećenih. Zatim je veći dio prisutnih posjetio Ravensku špilju.

IZ SR Hrvatske Zboru je prisustvovalo 10 speleologa; pet iz Zagreba (u ime KSPSH) i pet iz Poreča.

Tonči Radja

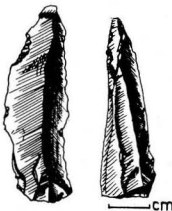
Paleontološki i arheološki nalazi iz spilje pod turskom kulom u Perušiću (Lika). Prilikom obilaska spilje pod turskom kulom u Perušiću, ove godine, pronađeni je više nalaza vrijedno spomena. Spomenuta spilja bila je istraživana u nekoliko navrata a njen opis dat je u radu M. Maleza: Speleološki objekti jugozapadne Like, tiskanim u Acta geologica III, JAZU. Iz nacрта te spilje, prikazanom u ovom radu uočljivo je da je ondašnjim istraživačima ostao nepoznat dio spilje gdje su, uglavnom, pronađeni spomenuti nalazi. Zbog izgrađene ceste u Perušiću, otvoren je 1963. god. novi kamenolom u neposrednoj blizini ove spilje, i tom je zgodom otkriven i drugi ulaz u spilju (sl. 1). Ovaj ulaz se nalazi zapadno od glavnog ulaza i malih je dimenzija. Njime se ulazi u uzak kanal djelomično zatrpan zemljom. Godine 1972. članovi SO PD »Željezničara« iz Zagreba otkrili su u ovoj spilji skeletne ostatke medvjeda.

Nakon objavljenih radova u kamenolomu, u spilji su se nastanile lisice koje su u crvenkastoj zemlji izgubile brojne roveve. Na taj način na površinu spilje u dva dana dospjeli su sedimenti dubljih naslaga u kojima su pronađene kremene rukotvorine (sl. 2). Uz ove predmete nade no je više nalaza kosti ptica, lisice te fragment zuba koji vjerojatno pripada alpskom sviscu. Teško je utvrditi da li ovi skeletni ostaci potječu iz istog vremenog perioda kao i kremene rukotvorine. Skeletni ostaci svisca upućuju na to da se ovdje vjerojatno radi o sedimentu u kamenolomu u postpleistocenu, kada je ovaj vrh nastala iz ovih kreveta. U ovom dijelu spilje nisu pronađeni ostaci špijlskog medvjeda, koji bi upućivao na pleistocensku starost sedimen-

Sl. 1

Foto: B. Jalžić

Sl. 2

ta. Obzirom na asocijaciju nalaza, za sada se ne može ustvrditi točna stratigrafska pripadnost nalaza. No, sigurno je da se ovdje radi o prethistorijskom nalazištu, čija točnija determinacija može uslijediti nakon detaljnijih istraživanja ove spilje.

Branko Jalžić

Drugi Međunarodni skup speleologa istočnih zemalja, i ovaj put pod pokroviteljstvom Češkog speleološkog saveza — Speleološkog kluba iz Brna. Sastanak je održan od 21. do 30. srpnja u hotelu »Skalni mlins« u Moravskom krasu. Nije slučajno što je sastanak održan na tom mjestu, jer Moravski kras je najpoznatije češko-moravsko krško područje, s izuzetno velikim brojem speleoloških objekata, od kojih su najpoznatiji i turistički pristupačni fenomeni propast Macocha i špilje Punkevní, Sloupska, Balčarka i Katerska.

Komisija za speleologiju Planinarskog saveza Hrvatske zastupali su na Skupu Z. Bolonić, M. Kerčmar, B. Bosner, Z. Sauer, R. Cepelak i D. Jerović. Osim njih sudjelovali su speleolozi iz SR Slovenije te Čehoslovačke, Poljske, Mađarske, Rumunjske, Bugarske, Njemačke DR, i Sovjetskog Saveza. Rar Skupa sastojao se od niza predavanja popraćenih filmskim, odnosno dia-projeksijama te od svakodnevnih izleta i eskurzija, na kojima su naši speleolozi aktivno sudjelovali i upoznavali se s tehnikom istraživanja i načinom rada speleologa iz drugih zemalja. Najveće zanimanje pobudili su posjeti arheološkom nalazištu špilji Byči skali, Amaterskoj špilji i izleti na vrh Južnomoravskog krasa. Naročito zanimljive bile su i dia-projeksije o istraživanju Snožne jame u poljskim Tatrama kao i stručni filmovi Čehoslovačke, sovjetske i bugarske proizvodnje. S mnogima su uspostavljeni prisni odnosi i izražena je želja za skorim susretom na trećem skupu speleologa u 1979. godini.

Zoran Bolonić

SDVADESET NAJDUŽIH I NAJDUBLJIH SPELEOLOŠKIH OBJEKATA U HRVATSKOJ¹
 TWENTY LONGEST AND DEEPEST SPELEOLOGICAL OBJECTS IN CROATIA

Dužine speleoloških objekata — Length speleological objects

Ime objekta Name of object	Lokalitet Locality	Dužina Length
1. Jopićeve spilja	Krnjak, Kordun	6247 m
2. Spilja Vaternica	Zagreb	5994 m
3. Cerovačka donja pećina	Gračac, Lika	2385 m
4. Spilja Kotluša	Civljane, Dalmacija	1885 m
5. Ponor Vele vode	Crni Lug, Gorski kotar	1495 m
6. Cerovačka gornja pećina	Gračac, Lika	1252 m
7. Rudelića pećina	Vukovići, izvor Cetine	1252 m
8. Mijatova jama	Generalski stol, Kordun	1204 m
9. Gospodska pećina	Cetinice, izvor Cetine	1185 m
10. Bezdanjača pod Vatinovcem, Horvatova špilja	Vrhovine, Lika	1176 m
11. Spilja Medvednica	Ogulin	1173 m
12. Jama-ponor Rašpor, Zankana jama, Bertarelijev ponor	Rašpor, Istra	1106 m
13. Mandelaja	Oštarije	1040 m
14. Spilja Hajdova hiža	Kuželj, Gorski kotar	1023 m
15. Vrtlina	Krušćica, Juž. Velebit	851 m
16. Dulin ponor	Ogulin	846 m
17. Spilja Novokračina, Novokrajska jama	Čičarija	822 m
18. Ponor pod Kosicom	Ravna Gora, Gorski kotar	817 m
19. Barićeve spilja	Ličko Petrovo selo, Lika	800 m
20. Močiljska spilja	Dubrovnik	780 m

Dubine speleoloških objekata — Depth of speleological objects

Ime objekta Name of objects	Lokalitet Locality	Dubina Depth
1. Ponor na Bunjevcu	Raduč, Juž. Velebit	—534 m
2. Crveno jezero	Imotski, Dalmacija	—518 m ²
3. Jama-ponor Rašpor, Zankana jama, Bertarelijev ponor	Rašpor, Istra	—365 m ¹
4. Jama Podgračišće II, Titina jama	Pražnice, o. Brač	—329 m
5. Jama Balinka	Plaški, Lika	—328 m
6. Klanski ponor, Gotovž	Klana, Rijeka	—320 m
7. Jama Puhaljka	Medak, Juž. Velebit	—318 m
8. Jama kod Matešić stana	Pučišća, o. Brač	—285 m
9. Mala (Crna) Kiceljeva jama	Skrad, Gorski kotar	—265 m
10. Semička jama	Čičarija, Istra	—241 m
11. Slišna jama	Pučišća, o. Brač	—237 m
12. Grustišća jama	Pučišća, o. Brač	—236 m
13. Jama Gnojnica	Mune, Istra	—224 m
14. Batlušća jama	Pučišća, o. Brač	—220 m
15. Jama kod Relića	Barban, Istra	—207 m
16. Ponor pod Kosicom	Ravna Gora, Skrad	—207 m
17. Jama Mamet	Obrovac, Juž. Velebit	—206 m
18. Jama Čudinka	Rudopolje, Lika	—203 m
19. Podublog jama	Barban, Istra	—202 m
20. Bezdanjača pod Vatinovcem, Horvatova špilja	Vrhovine, Istra	—201 m

¹ Ovaj prikaz 20 najdužih i najdubljih speleoloških objekata u Hrvatskoj samo je dio opširnijeg popisa što su ga u vidu referata na posljednjem Jugoslavenskom speleološkom kongresu u Herceg Novom dali S. Božičević, M. Garašić i B. Jalžić.

Na žnosit, materijali s tog kongresa nisu do danas tiskani, a u protekle dvije godine poduzeta su mnoga istraživanja i obilasci spilja i jama, pa su time i dobiveni novi podaci o dimenzijama pojedinih speleoloških objekata. Svi oni dati su u ovom popisu.

² Otvor Crvenog jezera leži na blago položenom terenu ali zbog njegovih velikih dimenzija razlika između najviše

i najniže kote ulaza iznosi 97,5 m. Dubina objekta od 518,8 m koja je do sada objavljivana, u stvari je razmak između najviše točke oboda ulaza i najniže točke dna. U protivnom, ako se dubina mjeri od najniže točke ulaza onda dubina objekta iznosi svega 421,3 m.

Kako problem mjerenja jama obzirom na ulaz tj. početne točke, nije definiran, smatrao sam za potrebno navesti i drugu vrijednost za dubinu Crvenog jezera.

³ Postoji nekoliko podataka o dubini jame. Koristim se ovdje vrijednostima koje su dobili speleolozi 1974. god. prilikom istraživanja KS PŠH.

Slovenski speleolozi u hrvatskim jamama. Članovi Speleološkog saveza Slovenije su organizirali u posljednje dvije godine više ekskurzija u jame u Hrvatskoj. Kratko ću opisati nekoliko najvažnijih.

Zankana Jama (Jama-ponor Rašpor, Istra). Sedam članova Društva za raziskivanje jam — Ljubljana je u travnju prošle godine stigla do Slovenskog sifona na dnu ove jame. Namjere ove ekskurzije su bile: vježbanje mladih članova, istraživanje, fotografiranje i mjerenje jame. Uvrtidili su grešku u mjerenju načinjeno godine 1968. Izmjerili su dubinu od 335 m. Cijela akcija je trajala 20 sati. Jamu su istražili pomoću tehnike penjanja jednostrukim užetom; descendeur Petzl, Jumar (Novice JZS, 1978, 18/2, str. 4.).

Titina jama (Jama Podgračice II, Brač). U noći od 1. na 2. veljače 1978. su se u ovu jamu spustila trojica članova Speleološkog saveza Slovenije: J. Sabolek (DZRJ Ljubljana), B. Brajnik i F. Malečkar (JD «Dimnice»). Namjere ove ekskurzije bile su: provjera tehnike penjanja užetima na velikim vertikalama, istraživanje i mjerenje jame. Istraživanje je trajalo 13 sati. Utvrđeno je da dubina jame iznosi 329 m, a ne 363 m kako su izmjerili članovi SOPD «Velebite». «Cista» vertikala iznosi vjerojatno 233 m. Na dnu je iz pukotine puhao vjetar. Potrebno je još istražiti paralelne jame. (Naše jame, 1977, 19, str. 77—81.)

Članovi Jamarskog kluba «Zelezničar» iz Ljubljane suraduju s članovima Speleološkog društva «Istra» iz Pazina već tri godine. Zajedno istražuju jame oko Ročkog polja i Lupoglava. Godine 1977. bili su u Batlugu i izmjerili poznatu veliku dvoranu. Iste godine su se spustili u Semničku jamu, koja se nalazi kraj puta iz Lupoglava prema Lančiću. Jamu su istražila dva člana pomoću tehnike penjanja po užetima za 8 sati. Zbog nedostatka opreme morali su stati na dubini od 217 m (Planinski vestnik, 1978, 78/4, str. 243—245). Dvojica članova Društva za raziskivanje jam iz Ljubljane spustila su se u ovu jamu u svibnju 1978. i istražili je do sifona na dubini od 231 m (Novice JZS, 1978, 18/4, str. 2). Jama na ulaznom dijelu ima vertikalu od 105 m.

Članovi JK «Zelezničar» i SD «Istra» su istražili krajem studenog 1978. 80 m duboku Babinu jamu, koja ima još 150 m horizontalnih kanala na dnu, 115 m duboku Bršljanovicu kod Lupoglava i Ponor kod Roča.

Franc Malečkar

Novi kanal u špilji na Ižu. Provodeći godišnji odmor tokom kolovoza 1978. god. na otoku Ižu, posjetio sam i špilju, koja je dobro poznata mještanima Iža Malog, jer se nalazi u neposrednoj blizini sela. Špilja je već opisana u časopisu «Speleoloski» br. 1. god. II od 1954. u članku Mirka Maleza «Pecine otoka Iža i Ugljana». U članku M. Maleza ta se špilja spominje pod nazivom «Jezero» (Pecina Jezero), ali sada tu špilju nitko u selu ne zove «Jezero» već jednostavno «Špilja», jer je to jedina špilja u selu i na Otoku.

Razgledavajući špilju ustanovio sam da u objavljenom nacrtu nije ucrtan lijevi strmi kanal koji završava kao jama. Budući da se u ta jkana dolazi kroz uski prolaz, zaključio sam da u vrijeme istraživanja M. Maleza taj prolaz nije bio prohodan (možda namjerno zakamufilirani), ali da je u njemu boravilo dosta ljudi, što se vidi po pomoljenim sigama, lomcima za sakupljanje vode cijednice i po nabacanom kamenju na dnu jame. Dužina kanala je 30 m, a dubina također 30 m, tako da je sada ukupna dužina špilje 70 m, a najveća dubina 35 m.

Zanimljivo je napomenuti da je u ljetnom, sušnom periodu u ulaznoj dvorani, na stijeni lijevo od ulaza (na oko 6 m od otvora špilje) bilo oko 4—5 m² zelene sluzave želatinozne mase debele 2—5 cm. Boja je varirala od svijetlozelene do crne. Ta se masa nalazi na sigastom saljevu i ima formu sigastih ukrasa. Mirko Malez u svom članku spominje taj fenomen i opisuje ga kao «prevlaku od algi koja tu uspijeva obitavati zahvaljujući vodi cijednice i danjem svjetlu koje dopire do tog mjesta») strop špilje je na tom mjestu deobe svega 2—3 m!).

Druga zanimljivost ove špilje su sige u novom kanalu. Na više mjesta su veće sige bile polomljene ljudskom rukom (bacano kamenje nije moglo dohvatiti te sige, niti nema tragova da su sige srušene nekim tektonskim poremećajem), a na mjestu preloma se danas nalazi mnoštvo malih sigi dužine 20—30 mm. Takvih sigi ima odmah nadesno iza proširenja uskog kanala i na samom dnu jame. Očito je, dakle, da su špilju posjetili ljudi još pred par stotina godina i za uspomenu odnijeli komade sigi.

Slado Božić

Priznanje PSH speleologu. Na tradicionalnoj sjednici 10 PSH 1977. god. koja se održava svake godine neposredno pred Novu godinu, uručena su priznanja svim dugogodišnjim funkcionerima Saveza. Tom prilikom je za svoj 15 godišnji rad u PSH (kao predsjednik Komisije za speleologiju Planinarskog saveza Hrvatske od 1962. do 1977. god.) naš član Slado Božić dobio Enciklopediju fizičke kulture (dva toma) s posvetom.

Možda niste znali da je prvu spuštalicu (descender) za užu konstruirao Galileo Galilei još 1638. godine. Imala je oblik drvenog valjka, a po rubu tog valjka je bio načinjen utor u koji se stavljalo užu, to znači da je radila na principu trenja, baš kao i sve današnje. (Galileo Galilei: Dialogues Concerning Two New Sciences).

Najveća karbidna svjetiljka konstruirana je u Lowell, Wyoming u SAD. To je, u stvari, preuređena bačva nafte (200 litara), a upotrebljena je u kolovozu 1973. godine za snimanje jednog speleološkog filma. Najmanja karbidna svjetiljka na svijetu izrađena je također u SAD, u državi Iowa, veličine 2,5 cm. (NSS News, god. XXXIII, br. 3, str. 46, Huntsville).

Mladen Garašić

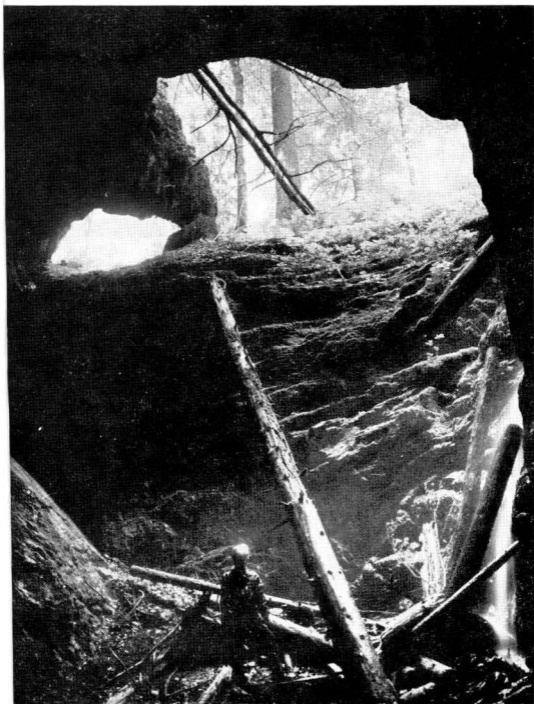
Naš prvi speleološki kalendar. Krajem prošle godine u Zagrebu je odštampan prvi speleološki kalendar u Hrvatskoj. Štampanje kalendara omogućila je Sumarija iz Gračaca. Format kalendara je 51 X 35 cm. U središnjem dijelu je kolor snimka jednog detalja iz Cerovačkih pećina sa potpisom: Sigata nakupina «Djed Mraz» u kanalu Donje Cerovačke pećine, formata 17,5 X 27 cm. Fotografiju je snimio Srećko Božičević. U razini kolor snimke na bijeloj podlozi otisnute su u crnoj boji brojke 1 9 7 9, izrađene od snimljenih detalja stalaktita. Iznad snimke nalazi se dvojni tekst: POSJETITE CEROVAČKE PEĆINE, GRACAC — LIKA. Umogor teksta navedeni su telefonski brojevi uprave Sumarije i Motela. Ispod snimaka odštampani su u dvije boje datumi, dani tjedna i nazivi svih dvanaest mjeseci. Naklada kalendara je 2000 komada.

Do realizacije kalendara došlo je prema ideji mr Srećka Božičevića, koji je koristio kolor snimku «Djeda Mraza» objavljen na naslovnoj strani časopisa «Priroda» broj 10 iz godine 1976. Tada je kolor snimka bila otisnuta na bijelom beždrvenom papiru navedenog formata u tirazi od 5000 komada. Dizajn kalendara izradio je autor fotografije, a njezovo doštampanje izvršeno je u «Narodnim novinama» u Zagrebu.

Ideja za izradu ovakvog kalendara svakako je za pozdraviti, i bilo bi poželjno da se na ovakav i sličan način reklamiraju i ostale turističke pećine u Hrvatskoj. Šteta da do sada neko naše štamparsko poduzeće nije štampalo poseban kalendar s isključivo speleološkim motivima iz našeg podzemlja, jer interesantnih motiva kolorističke i estetske vrijednosti ima vrlo mnogo u brojnim našim pećinama.

Svi zainteresirani mogu besplatno nabaviti štampani kalendar od uprave Sumarije u Gračacu (48240, Ul. VI. proleterske divizije 79).

Zeljko Poljak

Ulaz u Malu (Crnu) Kiceljevu jamu (uz članak na 9. stranici)

Foto: Juraj Posarić